

U S N E S E N Í

Nejvyšší soud rozhodl v neveřejném zasedání konaném dne 30. 1. 2018 o dovolání, která podali obvinění **T. K.** a **R. F.**, proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 3 To 96/2014, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně pod sp. zn. 61 T 1/2014, t a k t o :

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. **se dovolání obviněných T. K. a R. F. odmítají.**

O d ů v o d n ě n í :

I.

Dosavadní průběh řízení

1. **Rozsudkem Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 21. 5. 2014, sp. zn. 61 T 1/2014**, byl obviněný R. F. uznán vinným zvláště závažným zločinem obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku a obviněný T. K. byl uznán vinným zvláště závažným zločinem obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku spáchaným ve formě pomoci podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku. Oba obvinění se spolu s obviněným J. V. dopustili trestné činnosti podle skutkových zjištění jmenovaného soudu tím, že

„v přesně nezjištěné době, na přelomu měsíců srpna a září 2012, obžalovaný R. F. úmyslně za účelem získání majetkového prospěchu za pomoci obviněného T. K., který mu poskytl pomoc spočívající v opatření předmětné látky, zejména přibližně 5 000 litrů methylalkoholu, dále prostory a technické prostředky k míchání, a pomohl mu i při smíchání směsi, a společně vyrobili v objektu společnosti Opavia REAL, s. r. o., na ulici Lepařova v Opavě, směs složenou z methylalkoholu a etanolu v přesně nezjištěném poměru, a to v objemu cca 10 000 litrů, přičemž s ohledem na obecně známou vědomost o vysoké zdravotní závadnosti látky methylalkohol i své konkrétní vědomosti museli být srozuměni s možnou vysokou zdravotní závadností této směsi, a tuto směs následně obžalovaný R. F. prodal obžalovanému J. V. v době na přelomu měsíců srpna a září 2012, kdy obžalovaní R. F. a T. K. směs o celkovém množství 10 000 litrů společně předali v době po vyrobení směsi celkem ve třech případech obžalovanému J. V. v obci P. L., okr. Z., o kterém věděli, že obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji, které dále distribuuje, což také J. V. učinil a ze směsi pocházející pro něj z neprověřených zdrojů a za nápadně nízkou cenu, kterou získal od R. F. a T. K., tedy osob, které nemohly nijak garantovat jejich zdravotní nezávadnost a kvalitu, a musel být tak přinejmenším srozuměn s možností, že směs, s níž bude dále disponovat a distribuovat ji, může vystavit značný počet konzumentů z ní vyrobených nápojů nebezpečí smrti, a to i s přihlédnutím k mimořádně velkému množství takto kontaminovaného alkoholu a jeho zcela nekontrolovanému šíření, takže všichni obžalovaní museli být s případnou možností ohrožení velkého množství osob vč. možnosti způsobení smrti mnoha osob, tedy způsobení stavu obecného ohrožení, a tímto jednáním hrubě porušili hygienické a zdravotní předpisy, stanovené článkem 14

odst. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002 ze dne 28. 1. 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin, a podle kterého nesmí být potravina uvedena na trh, není-li bezpečná, dále k porušení ustanovení § 10 odst. 1 písm. a) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, podle kterého je zakázáno uvádět do oběhu potraviny jiné než zdravotně nezávadné, přitom takto vyrobená a nekontrolovatelně šířená směs byla způsobilá usmrtit nebo způsobit vážnou intoxikaci až 158 000 lidí přinejmenším na celém území České republiky, a obžalovaný J. V. poté následně životu nebezpečnou směs prodával dalším osobám, čímž způsobil její další nekontrolovatelný oběh, přitom v přesně nezjištěné době koncem srpna a počátkem září 2012 takto prodal přinejmenším 2 200 litrů Z. K., asi 300 litrů obžalovanému A. J., asi 40 litrů D. R., 2 000 litrů obžalovanému V. K., zastupujícímu společnost VAPA DRINK, s. r. o., kteří s takto pokoutně nabytou směsí zcela neproověřeného původu dále disponovali, s čímž musel být obžalovaný J. V. srozuměn, a dále ji šířili osobám nekontrolovatelně po území České republiky, dále obžalovaný J. V. dodanou směs od obžalovaných F. a K. zčásti sám na přelomu srpna a září 2012 zpracoval na alkoholické nápoje typu rum a vodka a dále je distribuoval, a to od přesně nezjištěné doby od přelomu srpna a září 2012 nejméně dalším následujícím osobám: asi 2 800 litrů takto namíchaného alkoholu dodal obžalovanému M. J., do obce O., asi 2 300 litrů přes obžalovaného M. J. dalším osobám do H., dále 15 ks deseti litrových kanystrů I. L., do P., 40 ks šestilitrových kanystrů nezjištěné osobě vietnamské národnosti vystupující pod jménem H. na přesně nezjištěné místo do P. a 40 ks šestilitrových kanystrů nezjištěné osobě vietnamské národnosti na neupřesněné místo v B., přitom takto vyrobená a dále nekontrolovatelně šířená směs jen v období od 1. 9. 2012 do 31. 12. 2012 způsobila na území celé České republiky intoxikaci nejméně 117 osob, kdy nejméně u 38 níže uvedených osob došlo v přímé příčinné souvislosti s otravou methylalkoholem ze směsi vyrobené obžalovanými F. a K. a šířené dále obžalovaným V. a po něm dalšími osobami k jejich úmrtí a u nejméně 50 přeživších poškozených uvedených níže došlo v přímé příčinné souvislosti k jejich těžké újmě na zdraví, [...].“

2. Za tuto trestnou činnost byli oba obvinění odsouzeni k trestu odnětí svobody na doživotí, pro jehož výkon byli podle § 56 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zařazeni do věznice se zvýšenou ostrahou. Týmž rozsudkem bylo rozhodnuto o vině a trestu obviněných J. V., M. J., A. J., A. S., M. C., V. K., L. V. a R. S. Podle § 66 odst. 1, 3 tr. zákoníku bylo dále rozhodnuto o propadnutí ve výroku rozsudku popsaného majetku a podle § 101 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku o zabránění zde vyjmenovaných věcí. Současně byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 21. 11. 2013, sp. zn. 53 T 12/2013, ve spojení s rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 13. 2. 2014, sp. zn. 1 To 5/2014, jakož i všechna další rozhodnutí na tento výrok obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. bylo rozhodnuto o povinnosti obviněných R. F., T. K., J. V., M. J., A. J., A. S., M. C., V. K. a L. V. k náhradě škody specifikované ve výroku rozsudku nalézacího soudu a podle § 229 odst. 2 tr. ř. byli zde uvedení poškození odkázáni se zbytkem svých nároků na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

3. **Rozsudkem Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 3 To 96/2014,** byl podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 tr. ř. rozsudek nalézacího soudu z podnětu odvolání poškozené České republiky – Ministerstva spravedlnosti České republiky zrušen

ve výrocích, jimiž byli obvinění R. F., T. K. a J. V. zavázáni k povinnosti společně a nerozdílně zaplatit Ministerstvu spravedlnosti České republiky náhradu škody v částkách 100.000 Kč, 425.000 Kč a 152.606 Kč. Podle § 259 odst. 3 tr. ř. bylo nově rozhodnuto tak, že obvinění R. F., T. K. a J. V. byli podle § 228 odst. 1 tr. ř. společně a nerozdílně zavázáni k povinnosti nahradit poškozené České republice – Ministerstvu spravedlnosti České republiky škodu ve výši 677.606 Kč. Odvolání R. F. a T. K. byla tímž rozsudkem podle § 256 tr. ř. zamítnuta. Jinak zůstal rozsudek soudu prvního stupně ve vztahu k obviněným R. F., T. K. a J. V. nezměněn.

II.

Dovolání a vyjádření k nim

4. Proti shora citovanému rozsudku Vrchního soudu v Olomouci podali obvinění T. K. a R. F. dovolání, v nichž uplatnili dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g), odst. 2 tr. ř. a obviněný R. F. též dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

5. Naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. shledal obviněný **T. K.** v následujících procesních pochybeních. V hlavním líčení dne 5. 3. 2014 měl soud prvního stupně hrubě zasáhnout do jeho spontánní výpovědi v rozporu s § 207 odst. 1 tr. ř., neboť jej po krátké výpovědi přerušil s tím, že jeho výpověď je příliš obšírná a nesouvisí s trestním stíháním, načež přistoupil ke kladení otázek. Jeho spontánní výpověď tak byla provedena až dne 23. 4. 2014 po několika hlavních líčeních, avšak i v tomto případě šlo o nesprávné provedení tohoto procesního úkonu, neboť svou výpověď četl, čímž byla narušena její spontánnost a souvislost. Nalézacímu soudu proto vytknul, že si o jeho skutku udělal obrázek na základě výpovědí jiných obviněných a svědků ještě dříve, než se k němu mohl vyjádřit sám.

6. Dále namítl, že procesním stranám bylo v rozporu s § 214 tr. ř. upřeno právo se bezprostředně vyjádřit ke každému z provedených důkazů, zejména k výpovědím obviněných, zatímco státnímu zástupci toto umožňováno bylo. Tím, že obvinění se mohli k provedeným důkazům vyjádřit až poté, co byly vyslechnuty všechny osoby naplánované na konkrétní jednací den, měla být porušena nejen zásada ústnosti a bezprostřednosti, ale i zásada kontradiktornosti trestního řízení. Vyslovil proto názor, že takto získanými výpověďmi nebylo možné objasnit skutkový stav, natož ho pak přiléhavě právně hodnotit.

7. Další z procesních výhrad směřoval vůči přítomnosti ještě nevyslechnutého svědka R. M. u hlavního líčení během výslechu všech obviněných s tím, že jeho následným výslechem v postavení svědka měl být porušen § 209 odst. 1 tr. ř. V návaznosti na to namítl, že obviněný R. F. měl být v přípravném řízení ovlivňován orgány činnými v trestním řízení, aby vypovídal proti obviněnému T. K. výměnou za „podmínku“. O tomto nestandardním postupu měl hovořit i R. M., který se zadrženým R. F. hovořil neformálně, aniž by o tom existoval úřední záznam, jakož i advokát JUDr. Lukáš Niedoba, který měl u hlavního líčení dne 16. 4. 2014 potvrdit, že obviněný R. F. jednal ve stresové situaci a že měl dostat nabídku na podmínku a změnu vazební věznice, aby byl blíže rodině. JUDr. Lukáš Niedoba měl vysvětlit následnou změnu výpovědi obviněného R. F. tím, že si nechal vše projít hlavou a chtěl vše uvést na pravou míru, což měl potvrdit i sám obviněný R. F., jenž se podle své výpovědi ze dne 19. 3. 2014 a vyjádření ze dne 26. 3. 2014 rozhodl změnit svou výpověď poté, co mu byla zamítnuta žádost o propuštění z vazby. Obviněný T. K. rovněž připomněl, že M. B., který vedl s obviněným R. F.

rozhovor v cele předběžného zadržení, nedodržel formální požadavky kladené na výslech, neboť o rozhovoru neexistuje ani úřední záznam. Poté poukázal na to, že R. M. je policejní vyjednávač, jenž díky svým zkušenostem s jednáním s lidmi ve vypjatých životních situacích může ve stresované osobě velmi obratně vyvolat dojem, že podává nabídku na zmírnění trestu či podmínku výměnou za spolupráci. Následně poznamenal, že se nelze divit ani tomu, že obviněný R. F. dostal příležitost opravit svoji výpověď až dne 29. 4. 2013, k čemuž připomněl, že podle soudu jde tato prodleva k tíži obviněného R. F., a namítl, že vazebně stíhaný obviněný nemůže fakticky ovlivnit, kdy bude vyslýchán. V této souvislosti konstatoval, že také svědek D. K., který se měl účastnit výslechu obviněného R. F. v přípravném řízení jako zapisovatel, ví detaily o jeho průběhu. Shrnuje, že výpověď obviněného R. F. byla ovlivněna slibem orgánů činných v trestním řízení, jehož reálnost nebyl schopen ve své emotivně vypjaté situaci (v době jeho zadržení) posoudit, takže v domněnku, že jeho nepravdivá výpověď pomůže saturovat jeho aktuálně frustrované potřeby, souhlasil s nepravdivou výpovědí, a teprve poté, co se slíbené neuskutečnilo, chtěl uvést svoje výpovědi na pravou míru. Podle obviněného T. K. je výsledkem uvedeného neformálního postupu orgánů činných v trestním řízení přinejmenším nevěrohodnost obviněného R. F., a nic tedy nebrání tomu, aby se obžaloba a soud držely verze, kterou předestřel obviněný J. V. a která zapadá do konstruktů, který vytvořily o tom, jak a proč se věc stala. Dodal, že pokud by policisté M. B. a R. M. o rozhovoru se zadrženým R. F. sepsali úřední záznam, jejich výslech by nebylo možné použít jako důkaz, neboť by tím byl obcházen zákonný zákaz podle § 158 odst. 5 tr. ř., takže soud k těmto důkazům neměl přihlížet.

8. V kontextu shora uvedených procesních chyb, které měly bezprostředně vést k zavádějícím zjištěním soudu o tom, co se skutečně stalo, obviněný T. K. namítl, že žádnému obviněnému nebylo zajištěno právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

9. V další části dovolání konstatoval, že jeho vina nemohla být prokázána, když jeden ze stěžejních důkazů představují výpovědi obviněného J. V. ze dne 15. 9. 2012, 11. 10. 2012, 19. 10. 2012 a 21. 8. 2013 a 5. 3. 2014, které jsou nekonzistentní a v průběhu vyšetřování byly měněny v podstatných skutečnostech v závislosti na doplněných důkazech v rámci spisového materiálu. V této souvislosti poukázal na to, že J. V. měl ve svých výpovědích opakovaně hovořit o barvení nemrznoucí směsi, kterou měl dne 13. 9. 2012 vracet obviněnému T. K., zatímco v pokračování jeho výslechu ze dne 21. 8. 2013 měl tvrdit, že nemrznoucí směs barvil spolu s obviněnými R. F. a T. K. po cestě na dálnici pod viaduktem ve směru na N. J., následně že nemrznoucí směs byla barvena v průjezdu do areálu FROS a později, že byla barvena na nakládací rampě v areálu FROS. Podle obviněného T. K. však nic z tvrzeného nebylo prokázáno, když vrátný A. V. v hlavním líčení dne 17. 3. 2014 uvedl, že nic takového neviděl a rovněž video ze dne 13. 9. 2012 nepotvrzuje, že by došlo k nějakému dodatečnému barvení směsi při jejím vracení v areálu FROS nebo v průjezdu, což má opět svědčit o nevěrohodnosti výpovědi obviněného J. V. K tomu uvedl, že směs obarvil již po jejím naložení do dodávky dne 8. 9. 2012 přímo v dodávce, že proveditelnost obarvení čiré kapalné směsi na barevnou nejvýše do jedné minuty postavil na jisto J. M. v hlavním líčení dne 30. 4. 2014 a že nemrznoucí směs byla J. V. dodána v modré barvě, načež zpochybnil, proč by měl J. V. barvit modrou směs na modro. Dodal, že ani M. D., jenž zemřel dne 12. 9. 2012, se téhož dne nemohl vyjadřovat ke kvalitě lihu, kterou mu údajně dal J. V. ke zkoumání, což mělo být důvodem

pro vrácení nemrznoucí směsi obviněnému T. K., neboť je nepravděpodobné, že by se J. V. sešel s M. D. v den jeho smrti.

10. Dále obviněný T. K. konstatoval své povědomí o tom, že hodnotící činnost důkazů je výsostným právem nalézacího soudu, za nastalé situace však požádal o zásah do tohoto práva z důvodu, že hodnocení důkazů je v příkrém rozporu s jejich obsahem a soud evidentně hodnotí důkazy neprovedené nebo skutečnosti z důkazů nevyplývající. V této souvislosti poukázal i na vzorky kontaminovaného alkoholu odebrané u obviněných s tím, že porovnáním protokolu o provedení prohlídky jiných prostor a pozemků v areálu FROS ze dne 20. 9. 2012 s úředním záznamem ze dne 14. 10. 2012, kdy byly v areálu odebrány vzorky předložené CTL Olomouc ke zkoumání, se zjišťuje, že CTL Ostrava bylo odesláno více vzorků, než bylo odebráno na místě samém, a že některé vzorky odebrané v areálu FROS byly CTL Olomouc zaslány duplicitně pod jiným číselným označením. Namítl, že je prakticky nemožné prokázat přímou vazbu vzorků odebraných ve FROS-u a hodnocených CTL Ostrava, když je používáno několik číselných řad a několik různých označení, přičemž s výše uvedenými úkony (protokolem ze dne 20. 9. 2012, úředním záznamem ze dne 14. 10. 2012 a protokolem o provedení prohlídky jiných prostor a pozemků ze dne 28. 9. 2012) nekoresponduje ani počet vzorků a tyto dokumenty nejsou ani v souladu se žádostí o podání odborného vyjádření ze dne 21. 8. 2013, jejímž výstupem je tabulka „Přehled zajištěných výrobků CÚ Opava“, když navíc některé vzorky označované jako „FROS a číslo“ lze spárovat s některými protokoly CTL Olomouc a v některém případě tyto vzorky hodnotila CTL Praha, ačkoliv byly odeslány do CTL Olomouc, byť není známo, proč a na základě jakého úkonu k tomu došlo. Za neřešitelný úkol pak označil zpětné porovnání nádob, z nichž byly vzorky odebrány, se zjištěnou analýzou, k čemuž dodal, že z výše zmíněného protokolu ze dne 28. 9. 2012 plyne, že vzorky byly odebrány jen z nádob, které byly označeny, že obsahují metanol, takže neoznačené nádoby, v nichž metanol mohl být, nebyly do odběru zahrnuty, ani toto však orgánům činným v trestním řízení nebránilo provádět výpočty o tom, kolik metanolu bylo v areálu a kolik metanolu bylo nezákonně použito. Poté, co prezentoval svou tabulku porovnávající označení vzorků odebraných při prohlídkách dne 20. 9. 2012 a dne 28. 9. 2012, označení vzorků předaných CTL Olomouc a označení CTL Olomouc, shrnul, že ve dnech 20. 9. 2012 a 28. 9. 2012 byly odebrány vzorky Policií České republiky – Krajským ředitelstvím policie Zlínského kraje a Celním úřadem Opava, takže vznikly dvě sady vzorků, z nichž jedna je označena 12OV1045-12OV1074 a zkoumala je CTL Ostrava v září 2012, zatímco druhá sada byla označena jako FROS 1 až FROS 20, z nichž některé vzorky byly zkoumány CTL Olomouc v srpnu 2013 a jejich protokoly jsou označeny 13OL0353-13OL0356, přičemž obžaloba nebyla schopna objasnit, na základě jakého metodického postupu byly tyto vzorky odebrány, byť obhajoba opakovaně poukazovala na to, že v tomto chaosu nelze identifikovat původ vzorků a jejich výsledky. Pokud je „mapa vzorků“ vypracovaná orgány činnými v trestním řízení jedním z klíčových důkazů, pak by bylo podle obviněného vhodné, aby podklady pro tuto mapu byly korektně získány a použity (ve smyslu přezkoumatelnosti této procedury), avšak v tomto směru jsou skutečnosti uvedené ve spise značně neúplné. Opětovně proto namítl, že skutkový stav věci nebyl správně posouzen, protože nebyl správně a v dostatečném rozsahu zjištěn, nad rámec čehož odvolacímu soudu vytкнуł, že připustil nesrovnalost v množství odebraných vzorků, blíže však k této otázce mlčí, takže nelze zjistit, o jaký charakter nesrovnalostí se má jednat.

11. Obviněný T. K. shledal naplnění dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. též v nesprávné právní kvalifikaci jeho jednání s tím, že přílehavější by bylo posoudit

jeho jednání jako trestný čin ohrožování zdraví závadnými potravinami a jinými předměty podle § 156 tr. zákoníku, potažmo jako nedbalostní variantu tohoto trestného činu uvedenou v § 157 tr. zákoníku, neboť nebyla naplněna subjektivní stránka skutkové podstaty trestného činu podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. V této souvislosti připomněl, že nepřímý úmysl zahrnuje fakt, že pachatel je srozuměn s výsledkem svého jednání, k němuž přistoupí s tím, že se tak vyhne následkům ještě více nepříjemným, takže pro jednání s „nepříjemnou dohrou“ musí mít silnou motivaci. Po vztažení těchto úvah k souzenému skutku se však podle obviněného dospívá k absurdnímu závěru, že věděl, že namícháním smrtelně jedovaté lihoviny může způsobit smrt mnoha lidí, ale přesto nebyl ochoten se vzdát výtěžku z této transakce v řádu desetitisíců korun. Zdůraznil totiž, že ztráta výtěžku se v kontextu jeho majetkové situace v porovnání s hrozbou reálné odpovědnosti za smrt či poškození zdraví jeví jako banální. V této souvislosti rovněž namítl, že jeho vědomost o tom, že požití metanolu je životu nebezpečné, nemůže být považována za přitěžující okolnost, nýbrž měla být klíčovým argumentem, že právě proto nemohl čin spáchat, aniž by k tomu měl nějaký velmi silný motiv. Stran jeho údajného finančního motivu dodal, že v rámci odvolacího řízení předložil sestavu konkrétních výpisů z jeho bankovních účtů, jakož i z účtů společnosti CARLOGIC, s. r. o., za dobu červenec a srpen 2012 prokazující skutečnost, že na těchto účtech byly relativně vysoké zůstatky a obraty od počátku roku.

12. Ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 2 tr. ř. obviněný T. K. namítl nepřiměřenost uloženého trestu doživotí, jenž v jeho případě neplní účel především chránit společnost „represivní složkou individuální a generální prevencí“, jelikož není naplněna potřeba, aby trest byl spravedlivý, adekvátní a neodvratný, načež uložený trest označil za exemplární. Soudům nižších stupňů vytknul, že se s pečlivostí nezabývaly základními pravidly pro ukládání trestů, a to zejména formou jeho účastenství (pomocí) na spáchání trestného činu, jeho dosavadní trestní i přestupkovou bezúhonností, jeho osobou, jelikož do té doby vedl řádný život, a možností jeho nápravy. V tomto směru poukázal na závěry znalce Mgr. Michala Perničky, podle nichž není jakákoliv resocializace obviněného nutná a již i krátký výkon trestu odnětí svobody by působil sám o sobě dostatečným korektivním účinkem, které však soudy nižších stupňů nereflektovaly. Namítl rovněž, že nalézací soud neměl jedinou indicii k tomu, aby nemohl uložit trest citelně mírnější, který by pro něho byl v budoucnu rozhodně silnější motivací k vedení řádného života než trest doživotí, který vedení řádného života prakticky vylučuje. Závěrem poznamenal, že soudy obou stupňů se postavily do pozice pomocníka veřejné žaloby a realizátora veřejné objednávky na jeho exemplární potrestání.

13. Obviněný T. K. tak s odkazem na shora podané argumenty navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 3 To 96/2014, i rozsudek Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 21. 5. 2014, sp. zn. 61 T 1/2014, a věc vrátil k novému projednání. V dodatečném podání sdělil, že souhlasí s projednáním věci v neveřejném zasedání.

14. V doplnění dovolání obviněný T. K. vzhledem k nově zjištěné skutečnosti namítl nezákonný způsob obsazování soudu/senátu v době probíhajícího trestního řízení ve fázi řízení před soudem. Z listiny soudu podepsané předsedou senátu JUDr. Radomírem Koudelou citoval, že „[u] přisedících soudců nebyl vypracovaný rozvrh práce, s ohledem na reálnou nemožnost zjištění časových kapacit přisedících soudů, kteří nejsou zaměstnanci soudu a svoji funkci vykonávají na základě dobrovolnosti.“ Poukázal

na závěry plynoucí z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 19. 2. 2004, sp. zn. 28 Cdo 318/2002, s tím, že jakkoliv se jedná o rozhodnutí v občanskoprávní věci, je nezbytné je aplikovat i ve věcech trestněprávních, když trestní právo má být nástrojem *ultima ratio*. Vzhledem k výše uvedenému namítl další zásah do práva na spravedlivý proces a práva na zákonného soudce.

15. Obviněný **R. F.** odůvodnil existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. tím, že rozsudkem soudu druhého stupně bylo rozhodnuto o zamítnutí jeho odvolání proti rozsudku nalézacího soudu, tj. rozhodnutí ve smyslu § 265a odst. 2 písm. a) tr. ř., přestože v řízení, které předcházelo rozhodnutí odvolacího soudu, byl dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., jelikož rozsudek soudu prvního stupně spočívá na nesprávném právním posouzení skutku, jakož i jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

16. Nesprávnost právního posouzení jeho jednání shledal prvně v posouzení subjektivní stránky souzeného trestného činu. V daném kontextu připomněl, že úmysl pachatele trestného činu obecného ohrožení musí směřovat ke způsobení obecného nebezpečí, popř. k jeho zvýšení nebo ke ztížení jeho odvrácení nebo zmírnění, přičemž soud prvního stupně dovozuje jeho nepřímý úmysl z obecně známé vědomosti o vysoké zdravotní závadnosti metylalkoholu a z jeho konkrétní vědomosti, jakož i ze skutečnosti, že spolu s obviněným T. K. předali tuto směs J. V., o němž měli vědět, že obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji. Takovému hodnocení jeho subjektivní stránky vytknul, že nezahrnuje volní složku úmyslu, jelikož soud se ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku vyjadřuje pouze ke složce vědomostní, tj. že věděl o vysoké škodlivosti směsi, což však neumožňuje odlišení úmyslného zavinění od vědomé nedbalosti. Poté, co zmínil související teoretická východiska, poukázal na skutečnosti vyplývající z jeho výpovědi, že konečným konzumentům nechtěl způsobit úmrtí ani těžké ublížení na zdraví, neboť při přípravě směsi byl závadný metylalkohol míchán s etylalkoholem, aby došlo k odstranění negativních zdravotních důsledků metylalkoholu na lidský organizmus, takže činil konkrétní opatření, jež měla zabránit negativním důsledkům zdravotně závadného metylalkoholu na konečné konzumenty. Právní kvalifikaci takového jednání jako srozumění ve smyslu § 15 tr. zákoníku tak označil za rozpornou s koncepcí eventuálního úmyslu v podobě teorie smíření. Podotkl, že v daném případě se nemůže jednat pouze o jeho iracionální představu, jelikož je obecně pojímaným faktem, že etylalkohol zabraňuje v lidském organismu odbourávání závadného metylalkoholu. Byť souhlasil s tím, že před vypuknutím této kauzy bylo obecně známo, že metylalkohol je život a zdraví ohrožující látka, nebylo známo, na jaké bázi metylalkohol reaguje s etylalkoholem, takže se svým způsobem jednalo a dodnes jedná o specifické odborné znalosti, zatímco mezi výrobcí domácích pálenek je obecně známo, že v ovocných pálenkách se běžně nachází určité množství metylalkoholu, které je pro zdraví nezávadné. Poté namítl, že ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku není blíže rozvedeno, jakými konkrétními vědomostmi by měl disponovat, když bez dalšího nelze dovozovat, že pokud je např. někdo zaměstnán ve společnosti, která se zabývá prodejem nějakého výrobku obsahujícího určitou látku, tak bude automaticky znát složení všech výrobků v sortimentu zaměstnavatele, jakož i další podrobnosti k jednotlivým složkám těchto výrobků. Namíchání etylalkoholu do závadného metylalkoholu za účelem neutralizace jeho negativních zdravotních následků pak podle obviněného nemůže být nutně kvalifikováno jako iracionální představa či pouhé „doufání“, že k následku nedojde, nebo jako srozumění spočívající v tom, že obvinění spoléhali na neověřenou informaci o odbourání zdravotních důsledků metylalkoholu při namíchání směsi etylalkoholem,

jelikož tato jejich úvaha měla reálný základ, a to zejména z pohledu doby před vypuknutím této kauzy, k čemuž poukázal na zásadu *dolus antecedent aut superveniens non nocet*, podle níž musí být zavinění dáno v době spáchání činu. Soudu prvního stupně vytknul, že iracionalitu takovýchto úvah dovozuje z toho, že si danou informaci nenechal odborně ověřit a nezajistil příslušné zkoušky vyrobené směsi. V tomto však obviněný shledal právě nedbalost ve vztahu k trestnému činu obecného ohrožení. Namítl rovněž, že výše uvedená úvaha nalézacího soudu nemá oporu v provedeném dokazování, neboť nebyl proveden žádný důkaz k prokázání toho, zda si obvinění takovou informaci ověřovali či nikoliv. Pokud mu navíc byla daná informace sdělena obviněným T. K. jakožto osobou těchto látek odborně znalší, které důvěřoval, zpochybnil také závěr soudu prvního stupně, že by si svou domněnku nijak neověřoval. V této souvislosti poukázal na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 848/2010 s tím, že pokud se osoba s laickými vědomostmi spoléhá na radu osoby s odbornými znalostmi, aniž by byly dány konkrétní okolnosti, ze kterých by mohla usuzovat na nesprávnost takových rad, nelze u ní dovodit úmyslné zavinění. Ve vztahu ke zjištění soudu, že prodej s lihem uskutečňoval s obviněným T. K. a J. V. dlouhodobě, namítl, že si lze jen stěží představit jeho smíření s následkem v kontrastu se zájmem na zachování obchodu s majetkovým prospěchem, v čem má být spatřován hlavní motiv jejich jednání. Odvolacímu soudu pak vytknul, že z existence vědomostní složky nepochopitelně dovozuje existenci kladné volní složky a že v jeho rozhodnutí absentuje odůvodnění, z jakého skutkového stavu právně kvalifikuje eventuální formu úmyslu, k čemuž poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované pod č. 7/1954 Sb. rozh. tr. Poté zdůraznil, že pokud skutková zjištění neposkytují jednoznačný podklad pro závěr o existenci úmyslného zavinění, je ve smyslu zásady *in dubio pro reo* nutno zvolit variantu pro pachatele nejpříznivější, přičemž subjektivní stránku nelze pouze předpokládat nebo ji dovozovat ze škodlivého následku, k čemuž odkázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 761/2014.

17. Obviněný R. F. dále namítl extrémní nesoulad mezi provedeným dokazováním a skutkovým závěrem, že spolu s obviněným T. K. předali nebezpečnou směs J. V., o němž věděli, že obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji, a to vzhledem ke skutečnosti, že z tohoto skutkového zjištění je dovozována úmyslná forma zavinění, jakož i právní kvalifikace skutku jako obecného ohrožení. Za jedinou skutečnost ve vztahu k výše uvedenému převzatou z výpovědi obviněného J. V. a popsanou na str. 41 rozsudku soudu prvního stupně označil to, že tomuto spolu s obviněným T. K. i dříve dodávali potravinářský líh, nicméně v žádné pasáži tohoto rozsudku se nehovoří o tom, jestli obviněný R. F. věděl nebo mohl vědět, na co J. V. potravinářský líh používá a že buduje distribuční síť nelegálně vyrobeného alkoholu, načež zmínil několik využití etanolu vedle alkoholických nápojů. Odvolacímu soudu poté vytknul, že tyto skutečnosti dovodil z výpovědí obviněných R. F. a T. K., podle kterých J. V. po nich požadoval co nejlihovatější denaturát, přičemž takový závěr označil za ryze účelovou snahu překonat pochybení soudu prvního stupně, v jehož rozhodnutí absentují důkazy podporující zjištění, že obviněný R. F. věděl, že J. V. obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji.

18. Následně obviněný R. F. namítl, že svým jednáním nenaplnil znaky skutkové podstaty trestného činu obecného ohrožení podle § 272 tr. zákoníku, k čemuž připomněl některá teoretická východiska a poukázal na rozhodnutí Nejvyššího soudu publikovaná pod č. I/1966 Sb. rozh. tr. a č. 12/1988 Sb. rozh. tr. Související odkaz nalézacího soudu na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 4 Tdo 1094/2013 označil za nepřiléhavý k posuzované věci, neboť obvinění R. F. a T. K. nemohli sami o sobě vyvolat stav bezprostředního

obecného ohrožení, a to ani dodáním směsi J. V., jelikož obecné ohrožení bylo vyvoláno až v důsledku činnosti J. V. a jeho distributorské sítě. Skutek, jehož se dopustili obvinění R. F. a T. K., tudíž nebyl způsobilý vyvolat bezprostřední hrozbu obecného ohrožení zdraví a života většího počtu osob ani stav obecného ohrožení na základě nahodilých okolností, které již nemohly být ovlivněny jinými osobami, neboť kdyby J. V. z dodané směsi nevyrobil nelegální alkohol a dále jej neprodával jiným distributorům nelegálního alkoholu, a kdyby jej tito dále neprodávali konečným konzumentům, nikdy by nevznikl stav obecného ohrožení. Dále poukázal na to, že soudy nižších stupňů se snažily „krkolomným“ způsobem podřadit jeho jednání pod skutkovou podstatu předvídanou v § 272 tr. zákoníku, a to zejména s ohledem na následky celé metylalkoholové kauzy, přičemž postupovaly v rozporu se zásadou zákonnosti, neboť se chtěly zavděčit veřejnosti, což je však z ústavněprávního hlediska nepřípustný a v pojetí základních lidských práv a svobod nemyslitelný přístup. V návaznosti na to namítl, že soud selektivně vybíral důkazy a činil z nich skutkové závěry tak, aby bylo možné jednání obviněných takto právně kvalifikovat za účelem uložení exemplárního trestu, avšak přílehavější právní kvalifikaci je subsumpce jejich jednání pod skutkovou podstatu obsaženou v § 156 tr. zákoníku, což má potvrzovat i dosavadní praxe soudů ve skutkově podobných věcech, když příkladmo poukázal na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 5 Tdo 1257/2010 a sp. zn. 11 Tdo 559/2011. V neposlední řadě spatřoval nesprávnou právní kvalifikaci jeho jednání podle § 272 odst. 3 tr. zákoníku v tom, že soud prvního stupně se vyjadřuje pouze obecně ke shledání eventuálního úmyslu v případě obecného ohrožení, avšak formou zavinění ve vztahu k následku v podobě smrti se vůbec nezabývá, resp. neuvádí skutkové okolnosti, z nichž toto dovozuje. Odvolacímu soudu pak vytkl, že vědom si tohoto nedostatku, konstruuje jeho pravou lhostejnost k úmrtí osob, nicméně tak činí bez opory o příslušná skutková zjištění.

19. Ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 2 tr. ř. vyjádřil obviněný R. F. přesvědčení, že mu byl uložen výjimečný trest doživotí v rozporu se základními trestněprávními zásadami majícími převážně ústavněprávní charakter, jakož i v rozporu s konkrétními zákonnými ustanoveními, k čemuž poukázal na § 37 odst. 2, § 38 a § 39 tr. zákoníku a související zásady humánnosti a přiměřenosti trestu jakožto záruky spravedlivého sankcionování. Soudům obou stupňů totiž vytknul nezohlednění jeho dosavadní bezúhonnosti, dosavadního způsobu života, jeho osobnosti, rodinných poměrů, jakož i skutečnosti vyplývající ze znaleckého posudku znalce Mgr. Michala Perničky, že jakákoliv resocializace v jeho případě není nutná a že již krátký výkon trestu odnětí svobody by působil dostatečným korektivním účinkem. Namítl proto, že nebyl zohledněn konkrétní dopad trestu na jeho osobu, jakož ani další atributy pro individuální působení trestu, nýbrž že mu byl trest doživotí uložen z důvodu potřeby udělat z něj odstrašující a exemplární případ pro další potencionální pachatele. Jinými slovy měl v tomto smyslu smůlu, neboť byl prvním takto odsouzeným pachatelem bez ohledu na jeho osobnost či rodinu, přičemž odkázal na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Tdo 1272/2011, podle něhož je třeba zvážit osobnost pachatele ve vztahu ke všem okolnostem případu a z toho plynoucí rozumnou míru jistoty, že není naděje na jeho nápravu jiným (mírnějším) trestem. V daných souvislostech uvedl, že má manželku a děti a že tímto velmi citelným trestem bylo zásadním způsobem zasaženo i do jejich práva na respektování rodinného a soukromého života, přičemž existují rovněž pochybnosti o porušení zásady personality trestu. Dále vznesl výhradu stran postupu soudů nižších stupňů v rozporu s § 54 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku s tím, že v jeho případě zcela převážil zájem na budování přísné generální prevence nad individuální prevencí a represí, resp. že mu byl uložen trest

doživotí z důvodu potřeby účinné ochrany společnosti před případnými dalšími pachateli, nikoliv před ním samotným. Nalézacímu soudu pak vytknul, že při ukládání trestu nesprávně aplikoval zásadu generální prevence, když argumentoval tím, že „pachatelé takové trestné činnosti (nelegální prodej léků, návykových látek apod.) si budou muset uvědomit, jakým trestům v případě fatálních následků budou čelit a jaké důsledky taková pro společnost vysoce nebezpečná činnost může mít pro jejich životy,“ a že pouze z tohoto důvodu je jediným dostatečným trestem doživotí. K tomu poukázal na kritický přístup Ústavního soudu k takové praxi obecných soudů vyjádřenou v jeho nálezech sp. zn. IV. ÚS 463/97 a sp. zn. III. ÚS 1481/09. V neposlední řadě zmínil, že při úvahách o trestu je třeba zohlednit i míru zavinění, která může pachateli přitížit jen v případě úmyslu přímého, zatímco nepřímý úmysl je konzumován naplněním znaků příslušné skutkové podstaty, navzdory čemuž soud prvního stupně na str. 142 svého rozsudku odůvodnil výši trestu i subjektivní stránkou obviněných.

20. V poslední části dovolání obviněný R. F. poukázal na princip presumpce nevin, jakož i z něho plynoucí pravidlo *in dubio pro reo* a související nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 733/01, sp. zn. III. ÚS 398/97 a sp. zn. IV. ÚS 260/05. V návaznosti na citovaná judikaturní východiska namítl, že v jeho případě bylo vycházeno z presumpce viny, což vyústilo v řadu výše vytykánych procesních a hmotně právních pochybení soudů obou stupňů, čímž bylo porušeno jeho základní právo.

21. Obviněný R. F. ze všech shora uvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 3 To 96/2014, a podle § 265l odst. 1 tr. ř. mu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně navrhl, aby byla zrušena také další rozhodnutí na napadené rozhodnutí obsahově navazující, pokud by jeho zrušením pozbyla podkladu. Jeho obhájce pak za svou osobu sdělil souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání.

22. K podaným dovoláním se vyjádřil **státní zástupce** činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“). K argumentaci obviněných především uvedl, že s odkazem na žádný dovolací důvod se nelze úspěšně domáhat opravy skutkových zjištění učiněných soudy nižších stupňů ani přezkoumávat správnost jimi provedeného dokazování s výjimkou tzv. extrémního nesouladu mezi učiněnými skutkovými zjištěními a právními závěry soudů. Taková situace však podle státního zástupce v daném případě nenastala, když naopak soudy postupovaly v souladu s § 2 odst. 5, 6 tr. ř., takže související námitky obviněných označil na nedůvodné.

23. Stran právní kvalifikace jejich jednání s oporou o skutková zjištění vyjádřená zejména ve skutkové větě odsuzujícího rozsudku konstatoval, že pokud obvinění vyrobili nebezpečnou metanolovou směs a dali ji do oběhu, nepochybně vytvořili obecné nebezpečí ve smyslu § 272 tr. zákoníku, přičemž takové jednání bylo nepochybně podobně nebezpečné způsobení škodlivých účinků výbušnin, plynu, elektřiny apod., když manipulovali a do oběhu uvedli tisíce litrů jedu zaměnitelného za standardní alkohol. Žádné pochybnosti neměl ani ohledně závěru, že takovým jednáním způsobili smrt, resp. těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob a že si tak počínali úmyslně, konkrétně v úmyslu nepřímém, k čemuž v podrobnostech odkázal na str. 51-53 rozsudku soudu druhého stupně a zdůraznil, že dodávky životu nebezpečné směsi pokračovaly ještě dne 8. 9. 2012, tedy i po medializaci metanolových otrav ze dne 6. 9. 2012, což jejich srozumění ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku jednoznačně implikuje. K jejich

poukazu na činění konkrétních opatření, jež měla nebezpečí plynoucí z užití jedovatého metanolu vyloučit, uvedl, že ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů nelze dovodit existenci žádných konkrétních důvodů reálně způsobitelných k neutralizaci nebezpečí, na něž by obvinění spoléhali s tím, že k trestněprávně relevantnímu následku nedojde.

24. Co se týče výhrad obviněných směřujících vůči trestu odnětí svobody na doživotí, státní zástupce nesouhlasil, že by nebyly splněny podmínky pro jeho uložení stanovené v § 54 odst. 3 tr. zákoníku ve spojení s § 272 odst. 3 tr. zákoníku, jelikož není pochyb o splnění podmínky právní kvalifikace, o existenci mimořádné závažnosti zločinného jednání obviněných (zejména smrti několika desítek lidí), jakož ani o potřebě účinné ochrany společnosti, která je stanovena jako alternativa k podmínce nemožnosti nápravy pachatele. V podrobnostech opět odkázal na dotčená rozhodnutí, v nichž se soudy s otázkou uložení trestu odnětí svobody na doživotí dostatečně, správně a přiléhavě zaobíraly.

25. Ohledně zbývajících námitek obviněných státní zástupce konstatoval, že je nelze podřadit pod žádný z uplatněných dovolacích důvodů, jelikož se jedná o výhrady směřující vůči skutkovým zjištěním soudů, hodnocení provedených důkazů či údajným procesním pochybením soudů, jejichž prostřednictvím zpochybňují soudy zjištěný skutkový stav, prosazují vlastní představy o skutkovém ději a vlastní hodnocení důkazů. Za důvodné je neshledal ani v obecné rovině s tím, že skutkové závěry soudů mají patřičnou oporu v provedeném dokazování a že se nedopustily žádných vytýkaných procesních pochybení.

26. V návaznosti na shora uvedené státní zástupce navrhl odmítnutí dovolání obou obviněných podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněných. Současně souhlasil s tím, aby Nejvyšší soud učinil rozhodnutí za podmínek § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání, a to i v případě jeho odlišného stanoviska ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř.

27. Státní zástupce se následně vyjádřil i k doplnění dovolání obviněného T. K. tak, že s ohledem na § 265f odst. 2 tr. ř. je shledal za podané po lhůtě. Z tohoto důvodu k němu nezaujal žádné stanovisko a odkázal na své předchozí vyjádření.

III.

Přípustnost dovolání

28. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) především zkoumal, zda jsou výše uvedená dovolání přípustná, zda byla podána včas a oprávněnými osobami, zda mají všechny obsahové a formální náležitosti a zda poskytují podklad pro věcné přezkoumání napadeného rozhodnutí nebo zda tu nejsou důvody pro jejich odmítnutí. Přitom dospěl k následujícím závěrům.

29. Dovolání podaná proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 2. 2015, sp. zn. 3 To 96/2014, jsou přípustná z hlediska ustanovení § 265a odst. 1, odst. 2 písm. h) tr. ř. Obvinění jsou osobami oprávněnými k podání dovolání podle § 265d odst. 1 písm. a) tr. ř. Dovolání, která splňují náležitosti obsahu dovolání podle § 265f odst. 1 tr. ř., podali ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 tr. ř. a na místě určeném týmž zákonným ustanovením.

30. V této souvislosti však nutno dodat, že doplnění dovolání obviněného T. K., které bylo soudu prvního stupně doručeno dne 22. 8. 2016, bylo podáno po lhůtě stanovené v § 265e odst. 1 tr. ř., jež obviněnému uplynula dne 10. 6. 2016. Vzhledem ke skutečnosti, že obviněný T. K. v tomto doplňku vznesl zcela nové výhrady, které by z formálně právního hlediska bylo možné podřadit pouze pod jiný dovolací důvod [§ 265b odst. 1 písm. a) tr. ř.], než uplatnil ve svém včasné podaném dovolání, k těmto námitkám nemohlo být přihlíženo, neboť v opačném případě by došlo k obejití kogentního ustanovení § 265f odst. 2 tr. ř., podle něhož lze důvody dovolání měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání (srov. kupř. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2004, sp. zn. 11 Tdo 738/2003).

IV.

Důvodnost dovolání

Obecná východiska

31. Protože dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda konkrétní argumenty, o něž se dovolání opírají, lze podřadit pod uplatněné dovolací důvody uvedené v předmětném zákonném ustanovení.

32. **Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.** je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva. Východiskem pro existenci označeného dovolacího důvodu jsou zásadně v pravomocně ukončeném řízení stabilizovaná skutková zjištění vyjádřená především v popisu skutku v příslušném výroku rozhodnutí ve věci samé, popř. i další soudem (soudy) zjištěné okolnosti relevantní z hlediska norem hmotného práva (trestního, ale i jiných právních odvětví).

33. **Důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.** je existence vady spočívající v tom, že bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 1 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v písmenech a) až k) (§ 265b odst. 1 tr. ř.). Předmětný dovolací důvod tedy dopadá na případy, kdy došlo k zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku bez věcného přezkoumání a procesní strana tak byla zbavena přístupu ke druhé instanci, nebo byl-li zamítnut řádný opravný prostředek, ačkoliv již v předcházejícím řízení byl dán dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř.

34. Podstatou dovolacího přezkumu na podkladě **dovolacího důvodu podle § 265b odst. 2 tr. ř.** je zjištění, zda byly splněny všechny zákonem stanovené podmínky pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí podle § 54 odst. 1, 3 tr. zákoníku, a to především existence mimořádně vysoké závažnosti zvláště závažného zločinu [§ 54 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku] a splnění požadavku, aby uložení trestu odnětí svobody na doživotí vyžadovala účinná ochrana společnosti nebo aby nebyla naděje na nápravu pachatele mírnější alternativou výjimečného trestu [§ 54 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku]. Dovolací soud zásadně přezkoumává jen to, zda skutkový podklad zjištěný soudy obou stupňů

opodstatňuje právní závěr o splnění zákonných podmínek pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí (viz usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2003, sp. zn. 15 Tdo 138/2003, publikované pod č. 58/2003 Sb. rozh. tr.).

35. Nejvyšší soud dále zdůrazňuje, že ve smyslu § 265b tr. ř. je dovolání mimořádným opravným prostředkem určeným k nápravě výslovně uvedených procesních a hmotně právních vad, ale nikoli k revizi skutkových zjištění učiněných soudy prvního a druhého stupně ani k přezkoumávání jimi provedeného dokazování. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3, § 263 odst. 6, 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě.

36. V obecné rovině pak platí, že obsah konkrétně uplatněných námitek, o něž se opírá existence určitého dovolacího důvodu, musí věcně odpovídat zákonnému vymezení tohoto dovolacího důvodu podle § 265b tr. ř., nestačí jen formální odkaz na příslušné ustanovení obsahující některý z dovolacích důvodů.

Vlastní posouzení

37. Nejvyšší soud k námitkám obviněných vztáženým k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. předesílá, že tyto v případě obviněného T. K. výlučně a v případě obviněného R. F. částečně směřují do oblasti skutkové a procesní. Obvinění v této části jejich dovolání totiž soudům obou stupňů vytýkají vady důkazního řízení (zásah nalézacího soudu do spontánní výpovědi obviněného T. K., nemožnost obžalovaných vyjadřovat se bezprostředně k výpovědím v rámci hlavního líčení, procesní nepoužitelnost výpovědi M. B., D. K. a R. M.), nesprávné hodnocení provedených důkazů (včetně nerespektování zásady *in dubio pro reo*) a vadná skutková zjištění. Prosazují přitom vlastní hodnocení důkazů (obviněný T. K. zpochybňuje věrohodnost výpovědi J. V. a výpovědi obviněného R. F. z přípravného řízení, jakož i průkaznost výsledků zkoumání vzorků zajištěných v areálu FROS ZPS, s. r. o., a obviněný R. F. namítá absenci důkazů prokazujících jeho vědomost o tom, že J. V. obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji) a předkládají vlastní skutkový hodnotící závěr (zejména že obviněný T. K. nemohl spáchat souzený skutek a že nebyla prokázána vědomost obviněného R. F. o tom, pro jaké účely používá J. V. potravinářský líh). Obvinění pak z uvedených skutkových a procesních výhrad úplně (obviněný T. K.) nebo zčásti (obviněný R. F.) vyvozují závěr o nesprávném právním posouzení jejich skutků.

38. Obvinění tedy v uvedeném směru nenamítají rozpory mezi skutkovými závěry (vykonanými soudy po zhodnocení důkazů) a užitou právní kvalifikací, ani jiné nesprávné hmotně právní posouzení soudy zjištěných skutkových okolností. Dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. spatřují částečně nebo výlučně v porušení procesních zásad vymezených zejména v § 2 odst. 2, 5, 6 tr. ř., popř. v nerespektování procesních pravidel stanovených v § 207 odst. 1, § 209 odst. 1 a § 214 tr. ř. Takové námitky však pod uplatněné (ani jiné) dovolací důvody zásadně podřadit nelze.

39. Zásadu, že ve vztahu k výše popsaným námitkám neexistuje přezkumná povinnost dovolacího soudu, nelze podle judikatury Ústavního soudu uplatnit v případě zjištění, že

nesprávná realizace důkazního řízení se dostává do kolize s postuláty spravedlivého procesu. Vadami důkazního řízení se zde rozumějí případy (a) tzv. *opomenutých důkazů* (jde o situace, v nichž bylo procesními stranami navrženo provedení konkrétního důkazu, přičemž tento návrh byl soudem bez věcně adekvátního odůvodnění zamítnut, eventuálně zcela opomenut nebo o situace, kdy v řízení provedené důkazy nebyly v odůvodnění meritorního rozhodnutí, ať již negativně či pozitivně, zohledněny při ustálení jejich skutkového závěru – srov. rozhodnutí Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 582/01, sp. zn. II. ÚS 182/02, sp. zn. I. ÚS 413/02, sp. zn. IV. ÚS 219/03 a další), (b) *nezákonných důkazů* (důkazů získaných procesně nepřipustným způsobem, které musí být soudem z předmětu úvah směřujících ke zjištění skutkového základu věci vyloučeny – srov. rozhodnutí Ústavního soudu pod sp. zn. IV. ÚS 135/99, sp. zn. I. ÚS 129/2000, sp. zn. III. ÚS 190/01, sp. zn. II. ÚS 291/2000 a další) a v neposlední řadě případy, (c) kdy z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, resp. případy, kdy jsou v soudním rozhodování učiněná *skutková zjištění v extrémním nesouladu s provedenými důkazy*, tj. když skutková zjištění postrádají obsahovou spojitost s důkazy, když skutková zjištění soudů nevyplývají z důkazů při žádném z logicky přijatelných způsobů jejich hodnocení, nebo když skutková zjištění soudů jsou opakem toho, co je obsahem provedených důkazů (srov. rozhodnutí Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 84/94, sp. zn. III. ÚS 166/95, sp. zn. II. ÚS 182/02, sp. zn. IV. ÚS 570/03 a další).

40. Nejvyšší soud se zřetelem k těmto judikaturním východiskům konstatuje, že v nyní posuzované věci není dána žádná z výše uvedených vad důkazního řízení. Ke skutkovým a procesním výhradám obviněných se přesto alespoň ve stručnosti vyjádří.

41. Obviněný **T. K.** činí prvně výhrady vůči zásahu do jeho spontánní výpovědi v hlavním líčení a v souvislosti s tím namítá porušení § 207 odst. 1 tr. ř. K tomu Nejvyšší soud v obecnosti připomíná, že podle § 92 odst. 1 tr. ř. se výslech obviněného koná tak, aby poskytl pokud možno úplný a jasný obraz o skutečnostech *důležitých pro trestní řízení*. Ustanovení § 92 odst. 2 tr. ř. stanoví, že obviněnému musí být dána možnost se k obvinění podrobně vyjádřit, zejména souvisle vylíčit skutečnosti, které jsou *předmětem obvinění*, uvést okolnosti, které obvinění zeslabují nebo vyvracejí, a nabídnout o nich důkazy, přičemž ustanovení § 207 odst. 2 tr. ř. pro fázi hlavního líčení specifikuje, že po přednesení obžaloby a vyjádření poškozeného vyslechne předseda senátu obžalovaného k *obsahu obžaloby*. Současně je však zapotřebí poukázat na § 203 odst. 2 tr. ř., podle něhož je předseda senátu mj. *povinen* dbát, aby hlavní líčení *nebylo zdržováno výklady, které nemají vztah k projednávané věci*, a aby bylo zaměřeno co nejúčinněji k objasnění věci. Odborná literatura k tomu blíže uvádí, že základním předmětem hlavního líčení je vždy určitý skutek a účast obžalovaného na něm, proto výpovědi osob musí zásadně směřovat jen k jeho objasnění, a jestliže se od toho odchýlí, předseda senátu na to *upozorní a případně odejme takové osobě slovo* (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 2577). Z uvedených skutečností je patrné, že obviněný má právo, aby se nejdříve (před kladením dotazů ze strany příslušného orgánu činného v trestním řízení) *sám* vyjádřil k předmětu obvinění (tzv. monologová část výslechu), nicméně toto právo není neomezené, nýbrž je limitováno povinností orgánů činných v trestním řízení zjišťovat skutkový stav věci v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí (viz § 2 odst. 5 tr. ř.), což se projevuje i povinností předsedy senátu dbát, aby hlavní líčení nebylo zdržováno výklady, jež nemají vztah k projednávané věci.

42. Z protokolu o hlavním líčení konaném dne 5. 3. 2014 se podává, že předseda senátu v průběhu výslechu obviněného T. K. tohoto opakovaně (třikrát) upozornil, aby se vyjadřoval k uvedené trestní věci, neboť v opačném případě mu budou pokládány otázky. Teprve poté, co se obviněný T. K. ani navzdory těmto opakovaným upozorněním nevyjadřoval k předmětu jeho obvinění, resp. k obsahu obžaloby, a zdržoval tak hlavní líčení svými výklady nesouvisejícími s projednávanou věcí, předseda senátu jej přerušil a začal mu pokládat otázky (viz č. l. 25450 p. v., 25451 spisu). Postup soudu prvního stupně tak nebyl svévolný, nýbrž reagoval na jednání obviněného v rámci prováděného výslechu, přičemž jím byla respektována výše uvedená procesní ustanovení, jakož i právo obviněného na spravedlivý proces. Nadto, jak mj. uvádí sám obviněný v podaném dovolání, možnost vyjádřit se souvisle a samostatně k obsahu obžaloby mu byla dána ještě v pozdější fázi hlavního líčení (dne 23. 4. 2014), přičemž skutečnost, že svou „spontánní výpověď“ zde pouze přečetl, nepředstavuje zásah do jeho práva na obhajobu (k tomu lze navíc zmínit, že výpověď byla v hlavním líčení čtena i dalšími obžalovanými).

43. Obviněný T. K. dále namítá, že procesním stranám bylo v rozporu s § 214 tr. ř. upřeno právo vyjádřit se bezprostředně ke každému z provedených důkazů (zejména k výpovědím obžalovaných), přičemž státnímu zástupci toto umožňováno bylo, čímž měla být porušena zásada ústnosti, bezprostřednosti a kontradiktornosti trestního řízení. K tomu Nejvyšší soud opět nejprve připomene příslušná procesní východiska, jakož i souvislosti nyní posuzované věci. Podle § 214 tr. ř. musí být obžalovaný po provedení každého důkazu dotázán, zda se chce k němu vyjádřit, a jeho vyjádření se zapíše do protokolu. Daným ustanovením se realizuje jeho právo na vlastní obhajobu (srov. čl. 38 odst. 2 Listiny, § 2 odst. 13 tr. ř., § 33 odst. 1 věta první tr. ř.), které zde spočívá v tom, že obžalovaný může vyjádřit vlastní stanovisko ke všem provedeným důkazům a ovlivnit tak úvahy soudu při jejich hodnocení. Částečně se tím naplňuje i požadavek na *kontradiktornost řízení*, podle něhož musí být oběma stranám řízení dána možnost seznámit se se stanovisky a důkazy předloženými soudem s cílem ovlivnit jeho rozhodnutí a vyjádřit se k nim. Pro úplnost lze rovněž zmínit, že *zásada ústnosti* vymezená v § 2 odst. 11 tr. ř. spočívá v tom, že soud rozhoduje především na základě ústně provedených důkazů a ústních přednesů stran, a *zásada bezprostřednosti* zakotvená v § 2 odst. 12 tr. ř. představuje povinnost soudu rozhodovat na základě důkazů před ním provedených (tj. na základě bezprostředního dojmu soudu z provedeného řízení) a čerpat důkazy z pramene co možno nejbližšího zjišťované skutečnosti (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 50-52; Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 2686; Kmec, J., Kosař, D., Kratochvíl, J., Bobek, M. Evropská úmluva o lidských právech. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 740).

44. Z obsahu spisového materiálu bylo zjištěno, že všichni obžalovaní byli na začátku hlavního líčení (dne 3. 3. 2014) náležitě poučeni o svých právech, mj. též o právu vyjadřovat se k provedeným důkazům. Tito byli následně přítomni výslechu spoluobžalovaných, přičemž od počátku hlavního líčení bylo všem procesním stranám (nejen státnímu zástupci) umožněno klást dotazy, popř. se k provedeným důkazům vyjadřovat, byť předseda senátu výslovně vyzval všechny obžalované, zda se chtějí vyjádřit k provedeným důkazům (výpovědím spoluobžalovaných), až na konci tohoto jednacího dne (v průběhu jednacího dne se však předseda senátu např. obžalovaného M. C. opakovaně ptal, zda se chce vyjádřit k tomu, co uvedl obžalovaný A. S.). Ryze z formálního hlediska tento postup sice nebyl zcela v souladu s § 214 tr. ř., jelikož předseda

senátu se neptal explicitně všech obžalovaných na jejich vyjádření po každém provedeném důkazů (což je pochopitelné s ohledem na rozsah projednávané věci a vysoký počet obžalovaných). Nicméně z materiálního hlediska nebylo do jejich práva vyjadřovat se ke všem provedeným důkazům nikterak zasaženo, neboť o tom byli náležitě poučeni, v průběhu jednacího dne jim v tom nebylo bráněno a na konci jednacího dne na to byli všichni výslovně dotázáni. Současně nutno zdůraznit, že žádným způsobem nebyla narušena ani kontradiktornost trestního řízení, jelikož (jak výše zmíněno) bylo všem procesním stranám umožněno klást vyslychaným obžalovaným dotazy (což tyto v průběhu jednacího dne i činily), popř. se k jejich výpovědím vyjádřit.

45. V rámci druhého jednacího dne hlavního líčení (dne 5. 3. 2014) byla obhájcem v substituci, Mgr. Zdeňkem Machem, vznesena námitka, že procesním stranám je upřeno vyjádřit se ihned k provedeným důkazům v souladu s § 214 tr. ř., zatímco státnímu zástupci je to umožněno (viz č. I. 25450 spisu). Předseda senátu nalézacího soudu se v návaznosti na učiněnou námitku procesních stran výslovně dotázal, zda se chtějí k provedenému důkazu (výpovědi R. M.) ještě vyjádřit, a v takovém postupu (již zcela – i po formální stránce – souladném s § 214 tr. ř.), pokračoval v celém dalším průběhu hlavního líčení. Zároveň je zapotřebí uvést, že procesním stranám bylo i před vznesením předmětné námítky Mgr. Zdeňka Macha umožněno klást vyslychaným osobám otázky (kdy tak učinil kupř. i sám obviněný T. K.). Nejvyšší soud tak konstatuje, že právo obviněného T. K. (i dalších obžalovaných) vyjádřit se ke všem provedeným důkazům, jakož i požadavek kontradiktornosti trestního řízení, byly i v dalším průběhu hlavního líčení plně respektovány (příkladmo lze poukázat na č. I. 25690 spisu, kde se obviněný T. K. i v průběhu výslechu svědka vyjadřuje k jeho výpovědi a klade mu otázky). O tom, že obviněný T. K. měl v hlavním líčení dostatečný prostor vyjádřit se ke všem provedeným důkazům a realizovat tak své právo na obhajobu, svědčí ostatně i odůvodnění rozsudku nalézacího soudu, v němž se tento obsáhle zabývá nejen skutkovou verzí obviněného, ale i jeho početnými připomínkami k prováděným důkazům (především k výpovědím J. V. a obviněného R. F. [srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 1. 2018, sp. zn. I. ÚS 3302/17]. Pouze pro úplnost Nejvyšší soud uvádí, že namítaným postupem soudu prvního stupně nedošlo ani k porušení zásady ústnosti a bezprostřednosti (k porušení těchto procesních zásad vzhledem k jejich výše nastíněnému teoretickému vymezení ostatně dojít ani nemohlo).

46. Další výhrada obviněného T. K. směřuje vůči porušení § 209 odst. 1 tr. ř. z důvodu, že svědek R. M. byl před svým výslechem přítomen výslechu obžalovaných. K tomu Nejvyšší soud připomíná, že postup podle § 209 odst. 1 věty první tr. ř. vyžaduje, aby předseda senátu po zahájení hlavního líčení a po zjištění totožnosti osob, které byly *předvolány k hlavnímu líčení jako svědci*, učinil opatření, aby tyto osoby ještě před přednesením obžaloby opustily jednací síň a dostavily se do ní na výzvu teprve v okamžiku, kdy má být započato s jejich výslechem. Současně však platí, že jestliže soud rozhodne o výslechu určité osoby jako svědka teprve *v průběhu hlavního líčení* k návrhu některé z procesních stran, provedení takového důkazu nebrání skutečnost, že osoba, která má být vyslechnuta jako svědek, byla přítomna dosavadnímu jednání (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář. 7. vyd. Praha: C. H. Beck, 2013, str. 2620).

47. Z protokolu o hlavním líčení konaném dne 5. 3. 2014 vyplývá, že výslech svědka R. M. byl navrhnut státním zástupcem v průběhu daného jednacího dne v reakci na námitku obhájkyň obviněného T. K., L. B. (viz č. I. 25449 spisu). Z obsahu spisu je

zároveň zřejmé, že R. M. nebyl předtím předvolán k hlavnímu líčení jako svědek (byl přítomen pouze jako veřejnost), takže předseda senátu neměl důvod k postupu podle § 209 odst. 1 věty první tr. ř. Výslechem tohoto svědka proto nedošlo k porušení předmětného ustanovení trestního řádu a není dán ani žádný jiný důvod pro závěr o procesní nepoužitelnosti jeho výpovědi.

48. V těchto souvislostech se Nejvyšší soud vyjádří k výhradám obviněného T. K. ohledně procesní použitelnosti výpovědi policistů M. B. a D. K. K tomu nutno poukázat na související judikaturní závěry (viz též str. 50 rozsudku odvolacího soudu), podle nichž lze jako důkaz použít výpovědi příslušníků policie, kteří prováděli operativní šetření na místě, pokud vypovídali o skutečnostech, o nichž se *nedozvěděli* z vysvětlení podaných podle § 158 odst. 3, 6 tr. ř. nebo § 61 odst. 1 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky (viz rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 1. 6. 1988, sp. zn. 11 To 27/88, publikovaný pod č. 26/1989 Sb. rozh. tr.). V trestním řízení tedy lze jako důkaz použít výpovědi policistů k okolnostem, jež vnímali svými smysly bez ohledu na to, co bylo obsahem takového vysvětlení (srov. též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 8 Tdo 238/2011, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2012, sp. zn. 7 Tdo 347/2012, atd.). Vzhledem k tomu, že svědci M. B. a D. K. nebyli vyslýcháni k okolnostem, jež by jim byly sděleny obviněným R. F., nýbrž pouze ke skutečnostem, které tito vnímali svými smysly (v jakém stavu se nacházel obviněný, popř. k dalším okolnostem průběhu jeho výslechu), není důvod považovat jejich výpovědi za procesně nepoužitelné.

49. Na tomto místě lze navázat na námitky obviněného T. K. ohledně věrohodnosti výpovědi obviněného R. F. z přípravného řízení a výpovědi J. V. V daném kontextu nutno předně akcentovat, že hodnocení důkazů je činností náležející téměř výlučně soudu prvního, popř. druhého stupně, nikoliv úkolem dovolacího soudu. Soudy nižších stupňů se přitom věrohodností výpovědi obou uvedených osob podrobně zabývaly a jejich odůvodnění nevykazuje v tomto směru žádné, natož extrémní, vybočení ze souvisejících zásad vymezených zejména v § 2 odst. 5, 6 tr. ř. Nejvyšší soud tak k předmětným dovolacím výhradám uvádí pouze ve stručnosti následující.

50. Výpověď J. V. je v podstatných bodech konstantní. Ve vztahu k jednání obviněného T. K. lze zmínit především tu část jeho výpovědi, podle níž na přelomu srpna a září 2012 odebral od obviněných ve třech dodávkách 10.000 litrů lihu, který mu byl předán jako líh potravinářský, a že část tohoto lihu v reakci na zjištění jeho kontaminace metanolem dne 13. 9. 2012 obviněným vrátil (což objektivně přímo prokazují i kamerové záznamy z areálu společnosti OPAVIA REAL, s. r. o., v Opavě), jakož i to, že tento líh, popř. alkohol z něj vyrobený, distribuoval dalším osobám, přes které se dostal ke konečným poškozeným konzumentům. Soud prvního stupně (ale i samotný J. V.) se navíc k odchylkám v některých vylíčených skutečnostech – ve vztahu k trestní odpovědnosti obviněného T. K. však nevýznamných – náležitě vyjádřil (viz především str. 121-124 rozsudku nalézacího soudu, popř. srov. též str. 46 rozsudku odvolacího soudu). K souvisejícím námitkám obviněného T. K. lze pro úplnost zmínit, že M. D. sice zemřel dne 12. 9. 2012, to ovšem nijak nevylučuje skutečnost, že se s ním J. V. mohl ve stejný nebo předchozí den potkat, čemuž nasvědčuje i záznam telekomunikačního provozu uživatele J. V. z předmětného období.

51. Obdobně lze konstatovat, že žádné pohybnosti nevznikají ani ohledně věrohodnosti výpovědi obviněného R. F. ze dne 21. 9. 2012 a dne 19. 10. 2012. Soud prvního stupně se touto otázkou zabýval podrobně jak v rámci dokazování, tak v rámci odůvodnění svého

rozhodnutí (viz zejména str. 124-125 rozsudku nalézacího soudu, příp. srov. též str. 50 rozsudku odvolacího soudu). K průběhu výslechu obviněného R. F. byli navíc v hlavním líčení vyslechnuti policisté (jak je výše v bodech 47. a 48. tohoto usnesení uvedeno, procesní použitelnosti jejich výpovědí nic nebrání), kteří mu byli bezprostředně přítomni a potvrdili nejen jeho zákonný průběh, ale i spontánnost výpovědi obviněného doprovázenou jeho upřímnými projevy lítosti. Nutno pak zdůraznit, že výslechu obviněného R. F. na počátku přípravného řízení byla přítomna i řada obhájců (včetně obhájce obviněného R. F., JUDr. Radima Vicherka), přičemž ani tito nenamítali jakýkoliv nátlak na obviněného. V neposlední řadě lze poukázat na skutečnost, že výpovědi obviněného R. F. ze dne 21. 9. 2012 a dne 19. 10. 2012 se v zásadních bodech shodují s výpovědí J. V., přičemž (jak přílehlavě poznamenal soud prvního stupně) pokud by ze strany obviněného R. F. mělo jít o „naučenou“ výpověď podle přání orgánů činných v trestním řízení, přítomnost odlišností v těchto výpovědích by byla nelogická, a rovněž by bylo jen stěží uvěřitelné, že by si obviněný R. F. (jakožto obchodní zástupce společnosti CARLOGIC, s. r. o.) mohl v tak stresující situaci vymyslet veškeré podrobné okolnosti ohledně míchání metanolem kontaminované směsi.

52. Obviněný T. K. pak obsáhle namítá rozpory v označení a zkoumání vzorků odebraných v areálu společnosti FROS ZPS, s. r. o. (nacházejícího se v objektu společnosti OPAVIA REAL, s. r. o.). K tomu Nejvyšší soud předně uvádí, že určité nesrovnalosti v označení či množství odebraných vzorků z daného areálu skutečně dány jsou. Zároveň však konstatuje, že tyto odlišnosti nejsou nijak zásadní a jsou způsobené zejména tím, že vzorky zde byly odebrány dvěma samostatnými složkami – příslušnou složkou Policie České republiky a celním úřadem – které mají navzájem nezávislé a odlišné postupy při zajišťování věcí důležitých pro řízení. Především je však zapotřebí podotknout, že skutečnosti vyplývající z příslušných listinných důkazů a navazujících znaleckých posudků vyjadřujících se mj. ke vzorkům zajištěným v areálu společnosti FROS ZPS, s. r. o., jsou ve vztahu ke skutkovým zjištěním stran posuzovaného jednání obviněného T. K. i R. F. pouze podpůrného významu. Stěžejním poznatkem vyplývajícím z předmětných důkazů je skutečnost, že v areálu, kde byla obviněnými míchána směs etanolu s metanolem, byl nalezen metanol (tuto skutečnost ostatně nerozporují ani obvinění). Za poznatky podporující závěr o vině obviněných pak lze označit rovněž nalezení směsi metanolu s etanolem v poměru 2:1 (některých navíc s nadlimitním množstvím bitrexu), přičemž naprosto přesné množství chybějícího metanolu v daném areálu v porovnání s účetními doklady (jakož i související námitky obviněného T. K.) není ve vztahu ke skutkovým závěrům ohledně souzeného jednání obviněných podstatné. Jejich jednání (včetně příčinné souvislosti s následky na zdraví a životě poškozených) je totiž bez důvodných pochybností prokázáno velkým, dalo by se říci až nadstandardním, množstvím dalších přímých i nepřímých důkazů tvořících ve svém souhrnu logickou, uzavřenou a ničím nenarušenou soustavu důkazů. Příkladem lze vedle výše zmíněných výpovědí poukázat na výpovědi M. J., A. J., A. S., zaměstnankyň M. C., poškozených a jejich příbuzných, ale i výpovědi řady dalších svědků, dále na znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví všeobecné lékařství, znalecký posudek z oboru potravinářství, odvětví laboratorní zkoumání a analýza potravin, lihu, tabáku a surovin pro jejich výrobu, protokoly o ohledání místa činu, protokoly o prohlídkách jiných prostor a pozemků atd. (v podrobnostech lze odkázat na odůvodnění rozsudků soudů nižších stupňů). Za této situace nelze konstatovat, že by skutková zjištění soudů nižších stupňů byla založena na svévolných či spekulativních úvahách, resp. že by se mohlo jednat o extrémní nesoulad mezi provedenými důkazy a skutkovými zjištěními soudů (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2016,

sp. zn. III. ÚS 3137/16).

53. Obviněný T. K. činí v neposlední řadě výhrady vůči právnímu posouzení jeho jednání s tím, že přílehavější by byla jeho právní kvalifikace podle § 156 tr. zákoníku, potažmo podle § 157 tr. zákoníku. Tyto námitky však ve skutečnosti opírá o své vlastní skutkové tvrzení, že jemu přisouzeného skutku se nemohl dopustit, neboť k tomu neměl věrohodný motiv, který musel mít vzhledem ke skutečnosti, že o „jedovatosti“ metanolu dobře věděl. Pouze na základě uvedené verze skutkového děje – odlišné od skutkových zjištění soudů nižších stupňů – vyvozuje závěr o nesprávném právním posouzení jeho jednání. Takové námitky však (jak již výše uvedeno) nelze podřadit pod obviněným uplatněný, ani jiný, dovolací důvod podle § 265b tr. ř. (viz též bod 38. tohoto usnesení).

54. Obviněný R. F. ve svém dovolání namítá absenci důkazů prokazujících jeho vědomost o tom, že J. V. obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji, resp. že z výpovědi J. V. plyne pouze skutečnost, že mu obvinění měli i dříve dodávat potravinářský líh, a že soud prvního stupně tuto nemá za prokázanou. K tomu nutno v první řadě zdůraznit, že dřívější dodávky alkoholu J. V. ze strany obviněného R. F. sice nalézací soud neshledal za stoprocentně prokázané, nicméně považoval je za vysoce pravděpodobné (viz str. 132 rozsudku nalézacího soudu), a navíc touto skutečností neargumentoval ve vztahu k subjektivní stránce obviněného, ale k tomu, že J. V. pravděpodobně distribuoval metanolem kontaminovaný líh spolu s dřívějšími zásobami zdravotně nezávadného lihu (který právě mohl pocházet rovněž od obviněného R. F.). Dále je nezbytné připomenout, že soud prvního stupně se soustředil na vyvrácení obhajoby obviněných R. F. a T. K., podle níž dodávali J. V. nemrznoucí směs do ostříkovačů, přičemž obvinění v předchozích fázích řízení neuváděli, že by se domnívali, že J. V. může používat jimi dodanou směs např. na výrobu bylinných či kosmetických extraktů, biopalivo pro spalovací motory atp., jak obviněný R. F. příkladmo zmiňuje v dovolání. V této souvislosti nutno upozornit, že tzv. nova (nové skutečnosti a důkazy) nejsou v dovolacím řízení přípustná, jelikož by mohla být důvodem toliko k obnově řízení (srov. přím. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 1995, sp. zn. Tzn 29/95, publikované pod č. 2/1996 Sb. rozh. tr.). Především je však nezbytné konstatovat, že skutkové zjištění ohledně vědomosti obviněného R. F. o tom, že J. V. obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji, resp. o tom, že obviněnými dodaná směs bude dále distribuována a zpracována do alkoholických nápojů, není v extrémním nesouladu s provedeným dokazováním, nýbrž má oporu jak ve výpovědi J. V., tak ve výpovědích obviněného R. F. ze dne 21. 9. 2012 a dne 19. 10. 2012.

55. Na tomto místě tak nutno poukázat na výpověď obviněného R. F. z přípravného řízení, v níž explicitně uvedl, že věděl, že J. V. obchoduje s lihem a že obviněný T. K. měl J. V. dříve dodávat *potravinářský líh*, jenž zde obviněný R. F. v obecnosti popsal jako „zdravotně nezávadný líh“. Z výpovědi J. V. se pak podává, že mu obviněný R. F. v přítomnosti obviněného T. K. při předání zdravotně závadné směsi sdělil, že se jedná o *potravinářský líh*, ale i to, že J. V. od obviněného R. F. požadoval vysoce procentní co možná nejjemnější *potravinářský líh*, byť mu výslovně neříkal, pro jaký účel jej kupuje, neboť to obviněný R. F. podle něj dobře věděl, a to i vzhledem ke skutečnosti, že s ním tento obviněný jednou byl v místě, kam dodával líh. Z těchto důkazů tedy jednoznačně plyne, že obviněný R. F. (jakož i obviněný T. K.) věděl, že J. V. obchoduje s lihem, a to s lihem *potravinářským*, resp. lihem zdravotně nezávadným určeným pro potravinářské (konzumní) účely. Za těchto okolností nutno označit za irelevantní dovolací úvahy obviněného R. F. stran různých možností využití etanolu, což je podstatně širší pojem než

„potravinářský líh“, jehož předání (nikoliv předání „etanolu“) bylo přislíbeno J. V., který si jej i vzhledem k obrovskému objemu 10.000 litrů zcela logicky nezamýšlel ponechat pro vlastní spotřebu. Vědomost obviněných o následném použití jimi namíchané směsi v neposlední řadě podporuje i vlastní tvrzení obviněného R. F., podle něhož se smícháním metanolu s etanolem v poměru 1:1 snažili vyrušit zdraví škodlivé účinky metanolu, jelikož pokud by tuto směs nevyráběli s vědomím jejího následného zpracování pro potravinářské (konzumní) účely, otázka její zdravotní nezávadnosti by pro ně byla zcela nepodstatná (obviněný T. K. navíc opakovaně upozorňoval na nebezpečnost jejich jednání, že z toho může být „průser“ apod., viz bod 67. tohoto usnesení). Nutno přitom zdůraznit, že obviněným musel být (i s ohledem na shora zmíněné výpovědi) zřejmý účel použití potravinářského lihu o objemu 10.000 litrů pro výrobu alkoholických nápojů, byť pro závěr o jejich trestní odpovědnosti by postačovala i jejich „obecná“ vědomost o tom, že jimi dodaná směs bude zpracovaná pro potravinářské (konzumní) účely. Soud prvního stupně proto činí logický skutkový závěr plynoucí z provedených důkazů, že obviněným s ohledem na okolnosti domluveného obchodu a jejich životní zkušenosti muselo být zřejmé, že směs dodaná J. V. bude použita k dalšímu prodeji, a to až ke konečným konzumentům alkoholických nápojů (viz str. 140 rozsudku nalézacího soudu), s nímž koresponduje i závěr popsany v tzv. skutkové větě výroku jeho rozsudku, že obvinění věděli, že J. V. obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji.

56. V reakci na výše uvedené skutkové a procesní námitky **obou obviněných** je třeba konstatovat, že soud prvního stupně, kterému především přísluší důkazy provádět a hodnotit a na tomto základě zjišťovat skutkový stav věci, si byl vědom důkazní situace a z odůvodnění jeho rozhodnutí je zřejmé, jak hodnotil provedené důkazy a k jakým závěrům přitom dospěl – je zjevná logická návaznost mezi provedenými důkazy, jejich hodnocením (neodporujícím ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř.) a učiněnými skutkovými zjištěními relevantními pro právní kvalifikaci jednání obviněných. Odvolací soud se po provedeném přezkumu se skutkovými závěry soudu prvního stupně ztotožnil, když změnil toliko výrok o náhradě škody. Úkolem Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího přitom *není*, aby jednotlivé důkazy znovu reprodukoval, rozebíral, porovnával, přehodnocoval a vyvozoval z nich nějaké vlastní skutkové závěry. Určující je, že mezi skutkovými zjištěními nalézacího soudu, potvrzenými rozhodnutími soudu druhého stupně, na straně jedné a provedenými důkazy na straně druhé *není extrémní nesoulad* ve shora vymezeném pojetí dán. Pokud přitom soud prvního stupně po vyhodnocení důkazní situace dospěl k závěru, že jedna ze skupin důkazů je pravdivá, že její věrohodnost není ničím zpochybněna a úvahy vedoucí k tomuto závěru zahrnul do odůvodnění svého rozhodnutí, nebyly splněny ani podmínky pro uplatnění pravidla *in dubio pro reo* vyplývajícího ze zásady presumpce nevinny, neboť soud tyto pochybnosti neměl (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 17. 10. 2017, sp. zn. II. ÚS 3068/17). Navíc nutno připomenout, že existence případného extrémního nesouladu mezi učiněnými skutkovými zjištěními soudů a provedenými důkazy nemůže být založena jen na tom, že obvinění předkládají vlastní hodnocení důkazů a dovozují z toho jiné – pro sebe příznivější – skutkové a právní závěry (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013, sp. zn. 8 Tdo 1268/2013).

57. Činí-li za této situace obvinění kroky ke zpochybnění skutkových závěrů vyjádřených v rozhodnutích soudů nižších stupňů a výlučně nebo částečně z toho vyvozují vadnost právního posouzení jejich skutků, pak je zapotřebí opětovně zdůraznit, že jde o námitky z pohledu dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (i jiných důvodů dovolání) irelevantní. V této souvislosti lze zmínit usnesení Ústavního soudu

ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. II. ÚS 681/04, podle něhož „*právo na spravedlivý proces ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod není možno vykládat tak, že garantuje úspěch v řízení či zaručuje právo na rozhodnutí, jež odpovídá představám obviněného. Uvedeným základním právem je „pouze“ zajišťováno právo na spravedlivé soudní řízení, v němž se uplatní všechny zásady soudního rozhodování podle zákona v souladu s ústavními principy.*“

58. Na tomto místě je vhodné poukázat také na rozhodovací praxi Ústavního soudu, podle níž ústavní pořádek garantuje obviněným osobám právo na odvolání (srov. čl. 2 Protokolu č. 7 k Úmluvě), nikoliv na další soudní přezkum. Ačkoliv i Nejvyšší soud musí při výkladu procesních předpisů ctít povinnost chránit základní práva a svobody (srov. čl. 4 Ústavy), nedávají mu zákonné ani ústavní předpisy prostor pro vlastní přehodnocování obvyklých rozporů mezi provedenými důkazy. Článek 13 Úmluvy, který každému přiznává právo na účinné právní prostředky nápravy porušení práv zakotvených Úmluvou, takový prostor Nejvyššímu soudu nedává. Takovými prostředky jsou totiž především procesní instituty v řízení před soudy nižších stupňů (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 7. 2016, sp. zn. III. ÚS 1157/16).

59. Pokud by dovolání obviněných byla podána jen z výše uvedených důvodů, bylo by je zapotřebí odmítnout podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. s tím, že jde o dovolání podána z jiného důvodu, než je uveden v § 265b tr. ř. Obvinění však vznášejí námitky rovněž vůči uloženému trestu odnětí svobody na doživotí, které lze podřadit pod dovolací důvod podle § 265b odst. 2 tr. ř., a obviněný R. F. uplatňuje také výhrady hmotně právního charakteru, které z formálně právního hlediska odpovídají dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. V následujících řádcích se Nejvyšší soud vyjádří prvně k hmotně právním námitkám obviněného R. F. a posléze k výhradám obou obviněných vůči trestu odnětí svobody na doživotí.

60. Obviněný **R. F.** brojí proti právnímu posouzení jeho jednání jako trestného činu obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku s tím, že podle jeho názoru by byla namístež právní kvalifikace podle § 156 tr. zákoníku. Blíže pak namítá, že v tzv. skutkové větě výroku rozsudku nalézacího soudu absentuje volní složka zavinění, jakož i úmysl ve vztahu k usmrcení poškozených (pro který nemá být skutkový podklad ani v odůvodnění rozsudku), že s obviněným T. K. činili konkrétní opatření k odstranění negativních zdravotních účinků metylalkoholu tím, že jej míchali s etylalkoholem, a že sami o sobě nemohli vyvolat stav bezprostředního obecného ohrožení. K těmto námitkám Nejvyšší soud nejprve připomene související teoretická východiska.

61. Obviněný R. F. byl uznán vinným zvláště závažným zločinem obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, neboť úmyslně způsobil obecné nebezpečí tím, že vydal lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví, přičemž takovým činem způsobil těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob a úmyslně smrt. *Obecným nebezpečím* ve smyslu daného ustanovení se rozumí stav, při němž nastává větší či menší pravděpodobnost vzniku vážné poruchy, která pro svou povahu, rozsah a intenzitu znamená nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví více (alespoň sedmi) osob nebo nebezpečí škody velkého rozsahu na cizím majetku. Obecné nebezpečí vzniká, když nebezpečí v zákoně uvedené povahy a intenzity *hrozí bezprostředně*, což znamená výrazné přiblížení se k poruše. Nestačí proto, když jednáním pachatele byla vytvořena jen taková

situace, v níž obecně nebezpečný následek může sice vzniknout, avšak jen po splnění dalších podmínek, které jsou ještě v moci pachatele nebo jiných osob. Pro stav obecného nebezpečí – i když k poruše nemusí vůbec dojít – je typická *živelnost a neovladatelnost průběhu událostí*, při nichž vznik poruchy je závislý na nahodilých okolnostech, vymykajících se vlivu pachatele i ohrožených osob. Obecné nebezpečí může pachatel způsobit tím, že zapříčiní požár nebo povodeň nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo *jiných podobně nebezpečných látek* nebo sil nebo se dopustí jiného podobného nebezpečného jednání. Jiné podobně nebezpečné látky nebo síly jsou takové, jejichž škodlivé účinky se mohou svou povahou a rozsahem nebezpečí projevit obdobně jako účinky výbušnin, plynu a elektřiny. Ve smyslu zákona č. 350/2011 Sb. se jinými podobnými nebezpečnými látkami nebo směsmi rozumí rovněž *zdraví škodlivé látky nebo směsi*, které při vdechnutí, požití nebo při průniku kůží mohou způsobit smrt či akutní nebo chronické poškození zdraví (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 2770-2773).

62. Trestný čin je spáchán *úmyslně*, jestliže pachatel (a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem (*úmysl přímý*), nebo (b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn (*úmysl nepřímý, eventuální*). Srozuměním se rozumí i smíření pachatele s tím, že způsobem uvedeným v trestním zákoně může porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem (§ 15 tr. zákoníku).

63. Trestný čin je naproti tomu spáchán *z nedbalosti*, jestliže pachatel (a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný takovým zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí (*nedbalost vědomá*), nebo (b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ač o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl (*nedbalost nevědomá*) [§ 16 odst. 1 tr. zákoníku].

64. *Zavinění* jakožto vnitřní psychický vztah pachatele k podstatným složkám trestného činu je podle § 15 a § 16 tr. zákoníku vybudováno na vědomostní a volní složce. Složka *vědomostní (intelektuální)* zahrnuje pachatelovo vnímání objektivní reality, jakož i jeho představu o skutečnostech, které vnímal dříve nebo ke kterým dospěl na základě svých znalostí a zkušeností. Složka *volní* předpokládá aktivní volní vztah pachatele k vyvolání trestněprávně relevantních skutečností, přičemž je nerozhodné, zda tyto skutečnosti pociťuje jako příjemné či nepříjemné. Projevuje se v rozhodnutí pachatele jednat určitým způsobem na podkladě znalosti podstatných skutečností. Podle zastoupení uvedených složek zavinění se diferencují jeho jednotlivé formy. Obě formy úmyslného zavinění (tj. úmysl přímý i nepřímý) mají společný základ v tom, že jejich vědomostní složka zahrnuje pachatelovu představu rozhodných skutečností alespoň jako *možných* a že vědomostní složku doprovází vždy složka volní, která je však u jednotlivých úmyslných forem zavinění naplněna v různé intenzitě, čímž tyto formy navzájem odlišuje. Přítomností volní složky se pak úmyslné formy zavinění liší od forem nedbalostních, u nichž chybí vůle pachatele vyvolat svým jednáním trestněprávně relevantní následky.

65. Volní složka je u *nepřímého (eventuálního) úmyslu* zastoupena v podobě *srozumění*, kterým se rozumí i smíření pachatele se způsobením následku relevantního pro trestní právo. Srozumění pachatele vyjadřuje jeho aktivní volní vztah k způsobení trestněprávního následku, čímž je míněna vůle pachatele, kterou projevil navenek svým

chování. Způsobení takového následku však *není přímým cílem pachatele*, ani nevyhnutelným prostředkem (přímo ho nechce), neboť pachatel sleduje svým záměrem cíl jiný, který může být z hlediska trestního práva jak cílem relevantním, tak i cílem nezávadným. Přitom je však pachatel vždy srozuměn s tím, že realizace tohoto cíle předpokládá způsobení následku významného pro trestní právo, avšak tento následek je *nechtěným, pouze vedlejším následkem* jednání pachatele. Na takové srozumění pak usuzujeme z toho, že pachatel *nepočítal s žádnou konkrétní okolností, která by mohla zabránit následku, který si pachatel představoval jako možný*, a to ať už by šlo o jeho vlastní zásah, nebo o zásah někoho jiného. V tomto pojetí je srozuměním pokryta i tzv. *nepravá lhostejnost*, kdy lhostejnost pachatele k tomu, zda následek nastane nebo nenastane, vyjadřuje jeho aktivní kladné stanovisko k oběma možnostem, tedy sice méně intenzivní, ale aktivní volní vztah k trestněprávně relevantnímu následku. Vyjádřeno slovy pachatele: „*Bylo mi jedno, zda trestněprávní následek nastane či nenastane*“. Smíření podle § 15 odst. 2 tr. zákoníku vyjadřuje nejnižší stupeň aktivní kladné vůle pachatele k možnému způsobení trestněprávního následku ve smyslu tzv. *pravé lhostejnosti*, kdy pachatel spoléhá pro nějakou *iracionální* představu, že trestněprávní následky v důsledku jeho jednání, které k nim může vést, nenastanou.

66. *Vědomá nedbalost* se shoduje s nepřímým úmyslem ve vědomostní složce, ale oproti nepřímému úmyslu zde chybí složka volní vyjádřená srozuměním. Při vědomé nedbalosti pachatel ví, že může způsobit následek trestného činu, avšak nechce ho způsobit, ani s ním není srozuměn. Při posuzování rozhraničení vědomé nedbalosti a eventuálního úmyslu je třeba hodnotit, zda důvody, pro které pachatel spoléhá, že následek nezpůsobí, mají charakter *dostatečných důvodů*. Za takové možno považovat jen důvody, které sice v posuzovaném případě nebyly způsobilé zabránit relevantnímu následku z hlediska trestního práva, *ale v jiné situaci a za jiných podmínek by k tomu mohly být reálně způsobilé*, zatímco tam, kde pachatel spoléhá jen na tzv. šťastnou náhodu, nejedná z vědomé nedbalosti, nýbrž v nepřímém úmyslu [srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník. Komentář I. § 1 až 139. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 211, 221-224, 236; Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 287-295].

67. Nejvyšší soud připomene rovněž relevantní okolnosti týkající se posuzovaného jednání obviněného R. F. Soud prvního stupně v rámci svých skutkových zjištění (jak již výše zmíněno) vycházel mj. z jeho výpovědi učiněných v přípravném řízení dne 21. 9. 2012 a dne 19. 10. 2012. V první z těchto výpovědí obviněný R. F. uvedl: „*nedokážu přesně říci, od koho jsem se dozvěděl, že škodlivé účinky této látky se dají neutralizovat jejím smícháním s čistým etanolem v poměru zhruba 1 ku 1, [n]estudoval jsem k tomu žádnou literaturu ani například články na internetu, prostě jsem se o tom dozvěděl během své práce, ..., [n]eznal jsem osobně nikoho, kdo by takový postup aplikoval, ale chtěl jsem to vyzkoušet, ..., jsem začal chodit za panem K., aby mi prodal nějaké množství metanolu, což on nejprve odmítal, že z toho bude průser, ... [ř]ekl jsem mu (J. V.), že nějaké sračky tam jsou, přesné složení jsem neudával, nechtěl jsem, aby to věděl, ..., K. mi sice říkal, že jsem 'čurák', nicméně přesto mi s tím (se smícháním metanolu s etanolem v poměru 1 ku 1) pomáhal, ... [k] osobě pana K. ještě uvádím, že mne upozorňoval, že s takovou dispozicí s metanolem může být problém, že se může něco stát ... [j]á jsem mnou udělanou směs nepil, ochutnal jsem pouze její chuť jazykem, nic negativního jsem nezjistil, ..., [j]á jsem nedával vzorek této látky ke zkoumání, ..., [k]dyž se začaly objevovat ve větším měřítku případy otrav metanolem i její první úmrtí, tak jsem si řekl, že je (to) 'v prdeli', že by to*

musela být obrovská náhoda, že by se v jeden čas objevili dva takoví pitomci, kteří by míchali takovou směs, ..., [n]eměl jsem úmysl někoho zabít a někoho poškodit na zdraví, šlo mi jen o mé majetkové obohacení.“ Ve výpovědi ze dne 19. 10. 2012 upřesnil, že informaci o „neutralizaci“ škodlivých účinků metylalkoholu po jeho smíchání s etylalkoholem mu měl říct obviněný T. K., z čehož zároveň usoudil, že samotná látka metylalkohol je zdraví škodlivá, přičemž k pojmu „potravinářský líh“ sdělil, že je to zdravotně nezávadný líh.

68. Na podkladě shora rozvedených teoretických úvah a skutkových okolností Nejvyšší soud přistoupil k posouzení jednotlivých námitek obviněného R. F. Tento prvně namítá, že nalézací soud se ve skutkové větě jeho rozsudku vyjadřuje pouze k vědomostní složce jeho úmyslného zavinění. K tomu Nejvyšší soud připomíná, že u obviněného R. F. byl shledán nepřímý úmysl ve vztahu ke způsobení obecného nebezpečí ve smyslu § 272 odst. 1 tr. zákoníku, jakož i ke způsobení těžké újmy na zdraví a smrti ve smyslu § 272 odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Ze skutkové věty výroku rozsudku soudu prvního stupně se v této souvislosti podává, že „... obžalovaný R. F. úmyslně za účelem získání majetkového prospěchu za pomoci obviněného T. K. ... vyrobili ... směs složenou z methylalkoholu a etanolu ..., přičemž s ohledem na obecně známou vědomost o vysoké zdravotní závadnosti látky methylalkohol i své konkrétní vědomosti museli být srozuměni s možnou vysokou zdravotní závadností této směsi, a tuto směs následně obžalovaný R. F. prodal obžalovanému J. V., ... o kterém věděli, že obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji, které dále distribuuje, ... takže všichni obžalovaní museli být srozuměni s případnou možností ohrožení velkého množství osob vč. možnosti způsobení smrti mnoha osob, tedy způsobení stavu obecného ohrožení, ...“. Byť nutno připustit určité formulační nedostatky této skutkové věty, je z ní zřetelně patrný nejen popis vědomostní složky úmyslného zavinění obviněného R. F., podle něhož obviněný věděl o možné vysoké zdravotní závadnosti jím vyrobené směsi (*s ohledem na obecně známou vědomost o vysoké zdravotní závadnosti látky methylalkohol i své konkrétní vědomosti museli být srozuměni s možnou vysokou zdravotní závadností této směsi*), ale i popis složky volní, a to jak ve vztahu ke způsobení obecného nebezpečí podle základní skutkové podstaty, tak ve vztahu ke způsobení těžších následků podle kvalifikovaných skutkových podstat. Ze skutkové věty totiž současně plyne, že obviněný byl srozuměn s tím, že pokud takovou vysoce zdravotně rizikovou směs prodá J. V. (*o kterém věděli, že obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji, které dále distribuuje*), může tím ohrozit velké množství osob, přičemž byl zároveň srozuměn s tím, že takovým jednáním může způsobit smrt, a *maiori ad minus* i těžkou újmu na zdraví (*museli být srozuměni s případnou možností ohrožení velkého množství osob vč. možnosti způsobení smrti mnoha osob, tedy způsobení stavu obecného ohrožení*). Podrobněji jsou skutkové a právní závěry k úmyslné formě zavinění obviněného R. F. rozvedeny v odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů (viz str. 136-140 rozsudku nalézacího soudu, str. 52-53 rozsudku odvolacího soudu), přičemž příslušná skutková zjištění mají dostatečný základ i v provedených důkazech.

69. Obviněný R. F. dále namítá, že *nechtěl* konečným konzumentům způsobit smrt ani těžkou újmu na zdraví, neboť míchal závadný metylalkohol s etylalkoholem, takže činil konkrétní opatření, aby zabránil negativním účinkům zdravotně závadného metylalkoholu na konečné konzumenty. V návaznosti na tyto námítky tak bylo zapotřebí posoudit, zda byl obviněný srozuměn s tím, že svým jednáním může *in eventum* vydat lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví a způsobit takovým činem těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob a smrt, nebo zda mohl bez přiměřených důvodů spoléhat, že takové trestněprávní

následky nezpůsobí. V první řadě nutno zdůraznit, že skutečnost, že obviněný *nechtěl* způsobit smrt ani těžkou újmu na zdraví poškozených, vylučuje pouze jeho přímý úmysl, nikoliv ovšem úmysl nepřímý, u něhož způsobení trestněprávního následku *není přímým cílem* pachatele (přímo ho nechce), nýbrž *nechtěným (vedlejším) následkem* jeho jednání, jehož způsobení předpokládá realizace přímého cíle, který může být z hlediska trestního práva jak cílem relevantním, tak i cílem nezávadným. V nyní posuzované věci bylo přímým cílem obviněného R. F. jeho majetkové obohacení prostřednictvím prodeje velkého (resp. co možná největšího) množství zdravotně vysoce nebezpečné směsi, otázkou tedy je, zda byl *srozuměn* s tím, že realizace takového cíle předpokládá způsobení trestněprávně relevantních následků ve smyslu § 272 odst. 1, odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku.

70. Jak již výše uvedeno, při rozlišení vědomé nedbalosti od nepřímého úmyslu je třeba hodnotit, zda důvody, pro které pachatel spoléhá, že následek nezpůsobí, mají charakter *dostatečných důvodů*, tj. důvodů, které sice v posuzovaném případě nebyly způsobilé zabránit relevantnímu následku z hlediska trestního práva, ale v jiné situaci a za jiných podmínek by k tomu mohly být reálně způsobilé, zatímco tam, kde pachatel spoléhá jen na tzv. *šťastnou náhodu*, nejedná z vědomé nedbalosti, nýbrž v nepřímém úmyslu. Obviněný R. F. ve svém dovolání akcentuje, že spoléhal na „odbornou“ radu obviněného T. K., že smícháním metylalkoholu s etylalkoholem se negativní zdravotní účinky neutralizují. V dané souvislosti poukazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 11. 2011, sp. zn. 5 Tdo 848/2010, podle něhož nelze úmyslné jednání dovodit zpravidla u „laiků“, kteří se spolehnou na *právní rady advokáta*, aniž by měli nějaké věrohodné signály, z nichž by mohli dovodit nesprávnost takových informací. Jedná se však o odkaz vzhledem ke skutkovým i právním odlišnostem nepřipadný, k čemuž navíc nutno podotknout, že obviněný T. K. obviněného R. F. opakovaně upozorňoval na nebezpečnost jejich jednání („*že s takovou dispozicí s metanolem může být problém, že se může něco stát*“ atp.). Obviněný R. F. se však i navzdory této skutečnosti žádným způsobem ani jen nesnažil ověřit informaci, že toxické účinky jím namíchané směsi by měly být neutralizovány přimícháním etanolu. Jeho související úvahy obsažené v dovolání poukazující na to, co lze zjistit z webových stránek, jsou ve vztahu k jeho trestní odpovědnosti irelevantní, neboť otázka zavinění se posuzuje k okamžiku spáchání trestného činu, kdy si podle svého vlastního vyjádření nezjišťoval k předmětné „radě“ žádné informace, ani jen pouhým nahlédnutím na webové stránky. V okamžiku spáchání trestného činu přitom věděl, že metylalkohol je látka vysoce nebezpečná pro lidské zdraví (jak navíc přílehavě uvedl odvolací soud, na barelech s metylalkoholem byly štítky obsahující mj. lebky se zkříženými hnáty vyjadřujícími smrtelné nebezpečí a toxicitu látky, což je zřejmé i osobám, které neumějí číst a psát) a spoléhal toliko na ničím neověřenou informaci, že pouhým smícháním takového jedu s „protilátkou“ (etanolem) v poměru 1:1 se z jedu stane zdraví neškodná tekutina. Na takovou, i pro laika jen stěží uvěřitelnou, informaci spoléhal i přesto, že podle svého vyjádření „*neznal nikoho, kdo by takový postup aplikoval, ale chtěl to vyzkoušet*“, a tento „pokus“ provedl rovnou s množstvím 10.000 litrů potenciálně smrtelné směsi. Iracionálnost informace o neutralizujících účincích etanolu vůči metanolu jejich smícháním v poměru 1:1 pak dokresluje i jeho vlastní vyjádření, že „*když se začaly objevovat ve větším měřítku případy otrav metanolem i její první úmrtí, tak jsem si řekl, že je (to) 'v prdeli', že by to musela být obrovská náhoda, že by se v jeden čas objevili dva takoví pitomci, kteří by míchali takovou směs.*“

71. V návaznosti na shora uvedené Nejvyšší soud konstatuje, že informace, na které obviněný R. F. spoléhal, nelze považovat za dostatečné důvody ve smyslu § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku. Obviněný naopak jednal v úmyslu nepřímém, jelikož věděl o vysokých zdravotních rizicích metylalkoholu, ale přesto „riskl“ způsobení možných fatálních následků plynoucích z jeho jednání a spolu s obviněným T. K. namíchal 10.000 litrů toxické směsi a tuto prodal osobě obchodující s potravinářským lihem (ať již v podobě alkoholických nápojů či nezpracovaného lihu), přičemž mu muselo být zřejmé, že J. V. si takové obrovské množství lihu neponechá doma pro vlastní spotřebu. Obviněný tedy *věděl*, že svým jednáním *může* způsobit trestněprávně relevantní následky (vydání více než 7 osob v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví, jakož i samotné způsobení smrti či těžké újmy na zdraví), a s možností způsobení takových následků byl *srozuměn*, a to minimálně ve smyslu *smíření*. O jeho lhostejném postoji k možným následkům v podobě způsobení těžké újmy na zdraví či usmrcení mnoha osob svědčí jeho spoléhání se na *prima facie* nevěrohodnou informaci, že smícháním jedovatého metanolu s etanolem v poměru 1:1 se neutralizují jeho toxické účinky, přičemž nevyvinul žádnou snahu si tuto informaci alespoň „nepřiměřeným“ způsobem ověřit (když pouhým nahlédnutím na internet by se iracionálnost této informace velmi rychle potvrdila), a to ani navzdory skutečnosti, že sám neznal nikoho, kdo by takový postup aplikoval (již tato skutečnost sama o sobě svědčí o velmi vysoké nepravděpodobnosti toho, že by směs etanolu s metanolem v poměru 1:1 byla bezpečná, v opačném případě by takovou „levnější“ variantu výroby potravinářského lihu využívalo nepochybně mnoho lidí), a že jej na možnou nebezpečnost jeho jednání upozorňoval i spoluobviněný T. K. Je přirozené, že představa způsobení fatálních následků nebyla obviněnému R. F. příjemná (v opačném případě by bylo nutné uvažovat o přímém úmyslu a možné psychické deviaci obviněného), taková skutečnost však (jak výše uvedeno) nebrání závěru o jeho nepřímém úmyslu ve vztahu ke způsobení jemu nepřijemných následků. Obviněný totiž vidině svého majetkového obohacení obětoval eventualitu, že jeho „pokus“ o neutralizaci toxických účinků metanolu se nevydaří, přičemž s takovou eventualitou byl od počátku smířen. O jeho smíření svědčí navíc (kromě již zmíněných okolností) i skutečnost, že J. V. nechtěl o přítomnosti metylalkoholu v jím namíchané směsi záměrně nic říkat, v čem by mu však nic nebránilo, pokud by o věrohodnosti informace, na níž podle svých slov tolik spoléhal, neměl sám velmi důvodné pochybnosti.

72. Další výhrady obviněného R. F. směřují k posouzení objektivní stránky trestného činu obecného ohrožení podle § 272 tr. zákoníku s tím, že namícháním závadné směsi metylalkoholu a etylalkoholu s obviněným T. K. nemohli sami o sobě vyvolat stav obecného ohrožení, jelikož ten byl vyvolán až v důsledku činnosti J. V. a jeho distributorské sítě, resp. že stav obecného ohrožení mohl vzniknout až kumulací jejich jednání s dalšími okolnostmi, které byly v moci jiných osob.

73. Jak již výše uvedeno, pro obecné nebezpečí ve smyslu § 272 tr. zákoníku je typická *bezprostřednost* (vzniku *nebezpečí* již nebrání splnění dalších podmínek, které jsou ještě v moci pachatele nebo jiných osob), *živelnost a neovladatelnost průběhu událostí* (vznik *poruchy* je závislý na nahodilých okolnostech, vymykajících se vlivu pachatele i ohrožených osob). Na podkladě shora rozvedených skutečností lze nepochybně konstatovat, že obecné nebezpečí, jehož způsobení bylo přisouzeno obviněným (vydání více než sedmi lidí v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví), vzniklo již v okamžiku, kdy tito předali jednotlivé dodávky (2x 3.000 litrů a 1x 4.000 litrů) velkého množství jedovaté směsi metylalkoholu a etylalkoholu J. V. s tím, že se jedná o potravinářský líh

(podle slov obviněného R. F. tudíž líh zdravotně nezávadný), přičemž o J. V. věděli, že obchoduje s lihem a alkoholickými nápoji a neměli žádný důvod předpokládat, že by si těchto 10.000 litrů toxické směsi chtěl ponechat pro vlastní spotřebu. V tomto okamžiku již proto nebylo v moci obviněných ani jiných osob, aby zabránili vzniku *obecného nebezpečí*, jelikož nikdo jiný nevěděl o přítomnosti vysoce nadlimitního množství metylalkoholu v této směsi, nýbrž s ní všechny osoby v rámci distributorského řetězce nakládaly jako s potravinářským lihem (potažmo jako s alkoholem vyrobeným z potravinářského lihu). Obvinění si navíc museli být dobře vědomi jednoduchosti vytvoření takového obecného nebezpečí se zřetelem k tomu, že metanol je vzhledem i chuťově látka nerozeznatelná od etanolu. Za daných okolností nepostrádalo obecné nebezpečí vytvořené obviněnými R. F. a T. K. ani prvky živelnosti a neovladatelnosti, neboť vznik *poruchy* (tj. těžké újmy na zdraví nebo smrti poškozených) byl již závislý pouze na náhodných událostech vymykajících se jak vlivu obviněných, tak vlivu ohrožených osob, které při spotřebě alkoholických nápojů vzhledem i chuťově totožných se zdravotně nezávadným alkoholem nemohly vědět, že se jedná o toxickou směs.

74. Pokud se obviněný R. F. domáhá posouzení svého jednání jako trestného činu podle § 156 tr. zákoníku s poukazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 1. 2011, sp. zn. 5 Tdo 1257/2010, pak nutno uvést, že Nejvyšší soud se v daném usnesení správností právní kvalifikace skutku podle § 156 tr. zákoníku vůbec nezabýval, takže toto rozhodnutí nemá ve vztahu k argumentaci obviněného žádnou vypovídací hodnotu. Za obdobně nepřiléhavý lze označit i jeho odkaz na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 8. 2011, sp. zn. 11 Tdo 559/2011, kterým bylo zrušeno napadené rozhodnutí odvolacího soudu z důvodu, že v jeho výrokové části ani odůvodnění nebyly vyjádřeny skutkové okolnosti svědčící o vědomostní stránce zavinění (z důvodu změny důkazní situace u obviněného nebylo možné dovodit jeho vědomost o zdravotní závadnosti lihovin, které pouze přechovával, což je ovšem skutkově podstatně odlišný případ od jednání obviněného R. F.). Skutek obviněného R. F. byl naproti tomu posouzen správně jako trestný čin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku.

75. Výhrady v této části dovolání obviněného R. F. tak sice bylo možné podřadit pod uplatněný dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., nutno je však označit na zjevně neopodstatněné.

76. Stran dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uplatněného obviněným R. F. Nejvyšší soud uvádí, že v daném případě přichází v úvahu pouze jeho druhá alternativa, která předpokládá zamítnutí řádného opravného prostředku dovolatele navzdory existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. v předcházejícím řízení. Vzhledem ke skutečnosti, že námitky obviněného R. F. se po obsahové stránce s uplatněným dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. [jakož i s dalšími důvody dovolání vymezenými v § 265b odst. 1 a) až k) tr. ř.] míjí, nemohl být naplněn ani dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

77. Obvinění T. K. a R. F. brojí v neposlední řadě proti nepřiměřenosti uloženého trestu odnětí svobody na doživotí, resp. obviněný R. F. namítá jeho uložení v rozporu s § 37, § 38, § 39 a § 54 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku.

78. K tomu Nejvyšší soud předesílá, že ustanovení § 54 odst. 1 tr. zákoníku vymezuje dvě základní podmínky společné pro uložení obou druhů výjimečného trestu (tj. trestu

odnětí svobody na *20-30 let* a trestu odnětí svobody na *doživotí*), podle nichž lze uložit výjimečný trest jen (a) za zvlášť závažný zločin, (b) jestliže to u takového zločinu výslovně dovoluje trestní zákoník ve zvláštní části. Pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody na *doživotí* pak musí být splněny také podmínky uvedené v § 54 odst. 3 tr. zákoníku. Tento trest je tedy možné uložit, (c) pokud je takový zvlášť závažný zločin mimořádně závažný vzhledem k zvlášť zavrženíhodnému způsobu provedení činu (ca) *nebo* k zvlášť zavrženíhodné pohnutce (cb) *nebo* k zvlášť těžkému a těžko napravitelnému následku (cc), a (d) jestliže to vyžaduje ochrana společnosti (da), *nebo* není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad 20 až do 30 let (db). Podmínky uvedené pod písmeny (a) až (d) jsou stanoveny *kumulativně*, takže musí být splněny zároveň, přičemž pro naplnění podmínky pod písmenem (c) i podmínky pod písmenem (d) postačí existence alespoň jednoho z alternativně stanovených předpokladů pro uložení trestu odnětí svobody na *doživotí* (ca *nebo* cb *nebo* cc; da *nebo* db).

79. Nejprve lze ve vztahu k oběma obviněným společně konstatovat, že jelikož tito byli uznáni vinnými zvlášť závažným zločinem obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, odst. 2 písm. d), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku (obviněný T. K. ve formě pomoci a obviněný R. F. ve formě přímého pachatelství), je u nich splněna podmínka pro uložení výjimečného trestu ve smyslu § 54 odst. 1 tr. zákoníku, neboť spáchali zvlášť závažný zločin, u něhož trestní zákoník uložení výjimečného trestu výslovně dovoluje.

80. Pokud jde o naplnění zákonného předpokladu pro uložení trestu odnětí svobody na *doživotí* podle § 54 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, který předpokládá mimořádnou závažnost zvlášť závažného zločinu, tak soudy nižších stupňů shledaly u obviněných takovou mimořádnou závažnost z důvodu způsobení *zvlášť těžkého a těžko napravitelného následku*.

81. V obecnosti představuje takový následek nenapravitelnou nebo jen velmi obtížně napravitelnou poruchu způsobenou zvlášť závažným zločinem na nejvýznamnějších zájmech chráněných těmi ustanoveními trestního zákoníku, která dovolují uložení výjimečného trestu odnětí svobody na *doživotí*. Tak např. u zločinu vraždy to může být úmyslné usmrcení většího počtu lidí, než postačuje podle § 140 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, u ostatních zvlášť závažných zločinů by bylo takovým následkem *usmrcení dvou a více osob*, případně u obou kategorií činů i *v kombinaci s dalšími trvalými následky na zdraví*. V takovém případě není vyloučeno považovat za zvlášť těžký a těžko napravitelný následek vedle úmyslného usmrcení aspoň jedné osoby i majetkovou škodu mimořádně velkého rozsahu, vážnou a těžko odstranitelnou poruchu v hospodářství, ve fungování státního aparátu, důležitých provozů (např. jaderných elektráren, letového provozu, zdravotnické služby), popř. i s negativním dopadem v mezinárodním měřítku apod. (viz Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 741).

82. S přihlédnutím k uvedeným východiskům lze konstatovat, že naplnění podmínky pro uložení trestu odnětí svobody na *doživotí* podle § 54 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku bylo v případě obou obviněných posouzeno správně. V důsledku jejich součinného jednání totiž došlo k *úmrtí nejméně 38 poškozených* a intoxikaci metylalkoholem u nejméně 79 poškozených, z nichž *minimálně 50 poškozeným* byla způsobena *těžká újma na zdraví*. V daném případě tak došlo k enormnímu zásahu do zájmu na ochraně života a zdraví osob mnohonásobně převyšující „minimální“ pomyslnou hranici potřebnou pro naplnění

zákonné podmínky stanovené v § 54 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Takový následek tudíž nepochybně lze označit za zvlášť těžký a těžko napravitelný. Nadto lze poznamenat, že následky reálně hrozící z jednání obviněných mohly dosáhnout ještě daleko větších rozměrů, nebýt rychlého zásahu bezpečnostních, zdravotnických a vládních složek České republiky. Pominout pak nelze ani další následky mimořádného charakteru (tzv. částečnou prohibici, částečný zákaz exportu alkoholu mimo území České republiky, částečný zákaz importu alkoholu z České republiky vyhlášený v Polsku a na Slovensku, milionové ztráty ve státním rozpočtu, jakož i u subjektů obchodujících s „legálním“ lihem atd.) přesahující hranice České republiky, které budou rozvedeny níže.

83. Co se týče podmínky podle § 54 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku, tak v tomto směru soudy odůvodnily uložení trestu odnětí svobody na doživotí potřebou *účinné ochrany společnosti*.

84. V obecné rovině lze říci, že zatímco alternativní zákonná podmínka ve smyslu § 54 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku spočívající v nemožnosti nápravy pachatele trestem kratšího trvání reflektuje požadavek individuální prevence, v hledisku nezbytné ochrany společnosti je zdůrazněn především požadavek *generální prevence*. Uložení trestu odnětí svobody na doživotí z tohoto důvodu bude proto namístě, když jiné prostředky nebudou způsobilé účinně ochránit společnost před nejnebezpečnější kriminalitou, která velmi *negativním a často nenahraditelným způsobem poškozuje základní společenské hodnoty*. Může tomu tak být za předpokladu, jestliže bude hrozit mimořádné ohrožení např. v důsledku trestných činů uvedených v návěť § 54 odst. 3 tr. zákoníku, které se budou častěji vyskytovat, budou zaměřeny proti některým kategoriím osob, jež jsou jimi ohroženy (např. dětí, úředních osob), pokud dojde k *hlubokému znepokojení široké veřejnosti* apod. (srov. Šámal, P. a kol. Trestní zákoník I. § 1 až 139. Komentář. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2012, str. 741).

85. Nejvyšší soud v daném kontextu připomene rovněž některé související okolnosti vyvolané souzeným jednáním obviněných. Dne 12. 9. 2012 byl vládou České republiky k řešení krizové situace nastalé v důsledku metanolových otrav zřízen krizový štáb podle zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon). Téhož dne bylo ministerstvem zdravotnictví vyhlášeno mimořádné opatření v podobě plošného zákazu stánkového prodeje alkoholických nápojů s obsahem alkoholu větším než 30 %, které bylo dne 14. 9. 2012 nahrazeno přísnějším mimořádným opatřením nařizujícím úplný zákaz prodeje, nabízení a distribuce alkoholických nápojů s obsahem alkoholu do 20 %. Na krizovou situaci v České republice reagovalo dne 16. 9. 2012 Polsko a následně dne 18. 9. 2012 i Slovensko zákazem dovozu více než 20 % alkoholu vyrobeného v České republice. Posléze dne 20. 9. 2012 byla ministrem zdravotnictví zakázána distribuce a vývoz lihovin s obsahem nad 20 % alkoholu mimo území České republiky. Tato tzv. částečná prohibice byla za stanovení přísných podmínek prodeje takového druhu lihovin zrušena až dne 27. 9. 2012.

86. Jednání obviněných spočívající v namíchání enormního množství toxické směsi a jejího prodeje pro „potravinářské účely“ si tak vyžádalo mimořádné zásahy státních orgánů České republiky i okolních zemí a nepochybně zasáhlo i do života přímo „nepoškozené“ veřejnosti, jelikož prostřednictvím konzumace běžně dostupné suroviny začalo docházet k hromadným následkům na zdraví i životě osob. Zároveň byly odhaleny bohatě rozvětvené struktury tzv. černého trhu s alkoholem v celorepublikovém rozměru, jakož i jejich přesah do sféry „oficiální“ výroby lihovin. V důsledku uvedených okolností

tak došlo k *hlubokému znepokojení české i zahraniční veřejnosti*, a to nejen z důvodu početných následků na zdraví a životech poškozených, ale i z důvodu odhalení skutečných praktik tzv. lihové mafie zasahující i do některých „známějších“ likérek. Obvinění svým jednáním prokazujícím zjevnou lhostejnost vůči životu a zdraví osob, jakožto hodnot v demokratickém právním státu (i vzhledem k jejich přednostnímu zařazení ve zvláštní části trestního zákoníku) zcela zásadního významu, zároveň *porušili základní společenské hodnoty*, a to nenahraditelným a (nejen) v České republice dosud nevidaným způsobem. Uložení trestu kratšího trvání za shora popsanou trestnou činnost, která svou mimořádnou závažností, následky na životě a zdraví osob či celospolečenským dopadem výrazně převyšuje i ty jinak nejzávažnější trestné činy, by proto nebylo způsobilé účinně ochránit společnost před tak vysoce nebezpečnou kriminalitou. Lze tudíž konstatovat, že soudy nižších stupňů posoudily správně i naplnění požadavku pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí podle § 54 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku v podobě nezbytné ochrany společnosti.

87. Na tomto místě nutno opětovně zdůraznit, že zákonná podmínka pro uložení trestu odnětí svobody spočívající v „nezbytné ochraně společnosti“ vyjadřuje požadavek *generální*, nikoliv individuální prevence. Pokud tedy oba obvinění poukazují na závěry znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, specializace klinická psychologie, podle nichž jejich resocializace není nutná, tak taková skutečnost by mohla mít relevanci pouze ve vztahu k druhé alternativní podmínce pro uložení trestu odnětí svobody na doživotí vymezené v § 54 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku (která stanoví, že „není naděje, že by pachatele bylo možno napravit trestem odnětí svobody nad 20 až do 30 let“), nikoliv však k alternativě v podobě „nezbytné ochrany společnosti“, která byla dána v případě obviněných (srov. kupř. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 11. 2011, sp. zn. 3 Tdo 1272/2011, na něž odkazuje i obviněný R. F. ve svém dovolání).

88. Co se týče dalších skutečností, které podle obviněných odůvodňují uložení kratšího trestu odnětí svobody než doživotí (bezúhonnost, dosavadní způsob života, popř. rodinné poměry), tak nutno ve shodě se soudy nižších stupňů uvést, že s přihlédnutím k výše rozvedeným, skutečně výjimečným okolnostem nyní projednávané věci tyto nejsou způsobilé zvrátit závěr o nutnosti uložení nejpřísnějšího trestu. Jejich dosavadní bezúhonnost sice sama o sobě je významnou polehčující okolností, nicméně její váhu v daném případě výrazně převyšují shora zmíněné mimořádné okolnosti ve spojení s absencí jiných polehčujících okolností (*a maiori ad minus* lze totéž konstatovat ve vztahu k rodinným poměrům, na něž poukazuje obviněný R. F., které jsou v rámci individualizace trestu okolností spíše vedlejšího významu, jež se zohledňuje především u méně závažné trestné činnosti). V případě obviněných tudíž nelze hovořit o excesivním nepoměru mezi požadavky generální a individuální prevence, který by mohl značit namítanou „exemplárnost“ trestu, porušení zásady humánnosti a přiměřenosti trestních sankcí či příslušných zákonných ustanovení pro ukládání trestů.

89. Nadto lze reagovat též na výhradu obviněného R. F., podle níž měl soud prvního stupně na str. 142 svého rozsudku nepřipustně argumentovat subjektivní stránkou obviněných. Obviněný zde totiž pomíjí předchozí argumentaci nalézacího soudu, z níž je patrné, že se v rámci svých úvah o ukládané sankci vyjadřoval k *motivaci*, nikoliv otázce zavinění obviněných, kterou již vyřešil v rovině základů trestní odpovědnosti. Motiv (pohnutka) přitom je jednou z okolností, jejíž zohlednění při ukládání *trestu* zákon výslovně předpokládá (viz § 39 odst. 2 tr. zákoníku). Na námitku obviněného T. K. stran nezohlednění formy jeho účastenství na trestném činu reagoval výstižně již soud druhého

stupně (viz str. 56 rozsudku odvolacího soudu). Nejvyšší soud tak pouze pro úplnost opakuje, že forma účastenství obviněného T. K. na souzené trestné činnosti nebyla posouzena správně, jelikož tento nebyl „pouhým“ pomocníkem na trestném činu obviněného R. F., nýbrž byl jeho spolupachatelem. Odvolací soud, vědom si této vady v právní kvalifikaci, ji však vzhledem k absenci odvolání státního zástupce a zásadě zákazu změny k horšímu nemohl napravit. Právě zásada přiměřenosti trestů ve spojení se zásadou materiálně-formálního pojetí trestného činu *lato sensu* z hlediska trestu však v rámci individualizace trestů umožňují zohlednit skutečný podíl obviněného T. K. na spáchaném trestném činu (samozřejmě v rámci zákonné trestní sazby), který i v jeho případě odůvodňuje uložení trestu odnětí svobody na doživotí.

90. Se zřetelem ke shora popsaným skutečnostem Nejvyšší soud konstatuje, že v případě obou obviněných byly splněny všechny zákonné podmínky pro uložení výjimečného trestu odnětí svobody na doživotí, takže jejich námitkám vztaženým k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 2 tr. ř. nelze přiznat žádnou opodstatněnost.

91. Ze všech výše rozvedených důvodů (§ 265i odst. 2 tr. ř.) Nejvyšší soud dovolání obviněných podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl, neboť shledal, že jsou zjevně neopodstatněná. Učinil tak v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. a) tr. ř. v neveřejném zasedání.

P o u č e n í : Proti rozhodnutí o dovolání není s výjimkou obnovy řízení opravný prostředek přípustný (§ 265n tr. ř.).

V Brně dne 30. 1. 2018

JUDr. Vladimír Veselý
předseda senátu